

ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΝΗ ΤΕΧΝΗ

ΧΡΟΝΙΑ Α' - ΜΑΪΟΣ - 1927 ΤΕΥΧΟΣ 6^ο

ΔΕΛΦΙΚΕΣ ΕΟΡΤΕΣ

Στις 9-10 Μαΐου γίνονται στους Δελφούς οι Έορτες που οργανώνουν με τόση πίστη, με τόσον ένθουσιασμό οι έκλεκτοι μύστες του ώραιού — ο ποιητής Άγγελος Σικελιανός και η γυναίκα του.

Τό έργο αυτό είναι μεγάλο, τόσο από καλλιτεχνικής όσο και από έθνικιστικής άπόψεως, και επιβάλλεται να υποστηριχθεί από κάθε άνθρωπο του πνεύματος, από κάθε Έλληνα που έχει γνώση του φυλετικού μας μεγαλείου, από κάθε ξένο που συγγενεύει διανοητικά με τις όμορφες του άρχαίου μας κόσμου. Αναμφισβήτητα πλήθος πολύ θα πορευθεί στη μεγαλόπρεπη αυτή τελειή που τιμά τους πρωτοστατούντες και πληροί χαράς την ψυχή όλων μας.

Την τελευταία στιγμή ή «Άλεξανδρινή Τέχνη» έλαβε άπ' την Άθήνα, από τον ανταποκριτή της κ. Μάριο Βαϊάνο γνώμες λογίων και καλλιτεχνών σχετικά με τις Δελφικές Έορτές, και μ' ευχαρίστηση τις παραιτέει ένώνοντας τον ένθουσιασμό της με τον δικό τους.

Έχω πεποιθήσιν ότι ή παράστασις αυτή θ' ανταποκριθί εις τάς προσδοκίας όλου του κόσμου, και των αυστηροτέρων άκόμη κριτών, διότι ή παρασκευή του έργου γίνεται μετά μεγάλης επιμελείας και επιστημονικής άκριβείας. Τό έργον είναι γιγάντιον και δύναται να πτοήσῃ και τον τολμηρότερον σκημακόν επιχειρηματίαν.

Ούτω π.χ. ό χορός που προετοιμάζει ή ίδια κ. Σικελιανού είναι έργον σοβαρώτατον, διότι ή έξοχος αυτή κυρία έμελέτησεν έν τῷ μουσειῷ και ιδίως επί των άρχαίων άγγείων πάσας τάς κι-

νήσεις και στάσεις της αρχαίας ορχήσεως, συγχρόνως δὲ ἡ ἰδία ὕφανε εἰς τὸν ἀρχαϊκὸν τῆς ἀληθῆς ἀριστοτεχνίας ἀντάξια τοῦ ὑπερόχου τούτου σκηνοῦ ἔργου. Ἐπίσης καὶ ἡ μουσικὴ φαίνεται νὰ εἶναι εἰς τὸ ὕψος τῆς Αἰσχυλείου τραγωδίας, διότι ἐβασίσθη ἐπὶ τῆς Βυζαντινῆς ὑμνωδίας.

Διὰ πάντα ταῦτα ἔχω τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ἡ παράστασις αὕτη τοῦ «Προμηθέως» θ' ἀποτελέσει «μέγα γεγονός» ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ Ἑλληνικοῦ θεάτρου, θὰ εἶναι δέ, ἴσως, καὶ ἀνωτέρα τῶν ἐν Συρακούσαις παραστάσεων ἀρχαίων δραμάτων, τὰς ὁποίας ὀργανώνει ἀπὸ ἐτῶν ἐν τῇ Ἑλληνικωτάτῃ ἐκείνῃ πόλει, ἡ ἐμπνευσμένη τριάς: Ρωμανιόλι, Μουλέ καὶ Γκαργκάλο.

Ἐπίσης εὐρίσκω θαυμαστήν τὴν ἰδέαν τῆς ἐκθέσεως προϊόντων τῆς συγχρόνου λαϊκῆς τέχνης, ἡ ὁποία δυστυχῶς τόσον περιφρονεῖται καὶ καθημερινῶς ἐξαφανίζεται.

ΑΛΕΞ. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΥΣ
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΟΣ

Συγχαίρω ὅλους ἐκείνους ποὺ συνέβαλον στὸ μεγαλειῶδες σχέδιον τῶν ἐορτῶν τῶν Δελφῶν καὶ προσπαθοῦν διὰ τὴν ἐπιτυχίαν των.

Ἡ ἰδέα αὕτη τοῦ κ. Σικελιανοῦ εἶναι ὡραία καὶ εἰς ἄκρον ἑλληνικὴν.

Ἀκόμα διὰ μίαν φορὰν θὰ δοῦμε τὸ Ἑλληνικὸν θέατρον ν' ἀναμοχλεύῃ ἓνα ἠθικὸν συγχρόνως καὶ ἀνθρωπιστικὸν πρόβλημα.

Αἱ φωτογραφίαι ποὺ συνοδεύουν τὸ πρόγραμμα ὡς καὶ αἱ ἄλλαι ποὺ δημοσιεύονται στὴν «Ἐσπερινή» δίδουν μίαν ἰδέαν τῆς μερίμνης ποὺ καταβάλλουν οἱ ὀργανωταὶ τῶν «Ἐορτῶν τῶν Δελφῶν» διὰ νὰ πραγματοποιήσουν κάτι τὸ ὡρᾶν. Ἄπ' ὅλα αὐτὰ μπορεῖ κανεὶς νὰ προεξοφλήσῃ τὴν ἐπιτυχίαν.

STANS - HELVETIA

CHRISTOPHE FAVRE
PROFESSEUR

Τὸ ἔργο ποὺ πρόκειται νὰ γίνῃ εἰς τοὺς Δελφοὺς εἶναι πολὺ σοβαρὸ καὶ μεγάλο. Εἶναι ἔργο ἀντάξιο ἑνὸς μεγάλου ποιητοῦ ὡς τὸν Σικελιανό. Καὶ τὸν τιμᾶ αὐτὸ περισσότερον, γιατί εἶναι ὁ πρῶτος Ἕλληνας ὕστερα ἀπὸ τόσες χιλιάδες χρόνια, ποὺ ξαναφέρει πίσω τὴν ἀρχαιότητα, τὴν Ἑλληνικὴ ἀρχαιότητα ποὺ δὲν θυμῆθηκε κανένας μέχρι σήμερον, ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς Ἰταλοὺς καὶ κάτι ἄλλους Εὐρωπαίους. Κι' αὐτοὶ τὸ κά-

μουν ἀπλούστατα γιὰ τὸ λόγο ὅτι ὁ Αἰσχύλος πέθανε στὴν πατρίδα τους, στὴν Ἰταλία δηλαδή. Τὴν καλὴ ἀρχὴ ποὺ κάμνει καὶ καλλιιεργεῖ μὲ τις προσεχεῖς ἐορτὲς ὁ Σικελιανὸς ἀσφαλῶς θὰ μιμηθοῦν μετὰ ἄλλοι ὅταν πιά ὁ δρόμος εἶναι ἔτοιμος, ἂν αὐτὸς βέβαια, δὲν ἐγκαινιάσῃ κάθε χρόνο ἢ κάθε τόσο αὐτοῦ τοῦ εἶδους τις ἀρχαιοπρεπεῖς Ἑλληνικὲς ἐορτὲς.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΗΜΗΡΙΩΤΗΣ

Ἐχω τόση μεγάλη ἐμπιστοσύνη στὸν Σικελιανό, ὥστε εἶμαι βέβαιος, ὅτι καὶ αὐτὸ ποὺ ἀνέλαβε τώρα τελευταῖα, θὰ εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ πιὸ σημαντικὰ πνευματικὰ γεγονότα τοῦ τόπου μας.

ΚΛΕΩΝ ΠΑΡΑΣΧΟΣ

Τὸ μεγαλιέτερον γεγονός τοῦ καιροῦ μας μοῦ φαίνεται ὅτι θὰ εἶναι οἱ γιορτὲς ποὺ θὰ γίνων τὸν ἐρχόμενον Μάη στοὺς Δελφοὺς, ὄνειρο θεῖο ποὺ τ' ὄνειρευτήκε τὸ ζεῦγος Σικελιανοῦ, ἐκεῖνος ἀπὸ μιὰ κορυφὴ τοῦ Παρνασσοῦ, ἐκείνη σκυμμένη πάνω στὸν ἀρχαϊκὸν τῆς.

Ὅταν δυὸ δυνατὲς φωτιές, δυὸ φωτεινὰ μυαλά, δυὸ καρδιές ποὺ πάλλονται στὸν ἴδιον ρυθμὸν, δυὸ ποιητὲς μεγάλοι ἀποφασίζουσι νὰ κάμνουν τ' ὄνειρό τους πραγματικότητα, δὲν μπορεῖ παρά κάτι ἀπείρωσ ὡραῖο, κάτι βαθειὰ Ἑλληνικὸ νὰ μᾶς δώσουσι νὰ χαροῦμε καὶ νὰ νοιώσουσι τὸ ἱερὸ ἐκεῖνο ρῆγος ποὺ μόνο μιὰ τέτοια γιορτὴ, ἀπὸ τέτοιους δυὸ ἐτοιμασμένη, μπορεῖ νὰ μᾶς τὸ γεννήσῃ.

Εἶπα παραπάνω δυὸ μεγάλοι ποιητὲς, γιατί καὶ ἡ κ. Εἰῶ Σικελιανοῦ, χωρὶς νὰ γράφῃ στίχους, εἶναι γεννημένη ποιήτρια, ἑλληνίδα ποιήτρια, ἄξια νὰ σταθῇ καὶ αὕτη στὴν ψηλότερη κορυφὴ τοῦ Ὀλύμπου, καὶ ν' ἀντικρύσῃ τοὺς θεοὺς. Μορφωμένη καὶ βαθειὰ μπασμένη στὸν ἀρχαῖο νόσμος, σὰ νάτανε ἡ πρώτη καὶ ἡ ἀληθινὴ τῆς πατρίδα, διδάσκει τὰ χορικά τοῦ «Προμηθέως Δεσμώτου» τοῦ Αἰσχύλου ποὺ θὰ πιεχθῇ στὴ Δελφικὴ γιορτὴ ὄδηγημένη ἀπ' τὶς μελέτες τῆς, καὶ ἀπ' τὴν αἰσθητικὴ τῆς ψυχῆ μ' ἓνα καινούργιο ἐντελῶς τρόπο, ποὺ θὰ κάμῃ ν' ἀνοίξουν μεγάλα τὰ μάτια τους οἱ σοφοὶ μας ἀρχαιομαθεῖς.

Καὶ συλλογίζομαι: Μποροῦσε ὁ ποιητὴς νὸ ὄνειρευτῆ μιὰ πιὸ ἰδανικὴ συντροφίσα ἀπ' αὐτὴν;

Ὁ Ἄγγελος Σικελιανός, εἶναι ὁ ἀγαπημένος τῶν θεῶν. Τῆς Εὔας Σικελιανοῦ τῆς θὰ φιλοῦν τὰ χέρια οἱ «Ἑστιάδες» γιατί μόνη αὐτὴ ξέρεי νὰ τοὺς κρατᾶ ἄσβυστη ἀκόμα τὴ φωτιά τους. Τὰ χρόνια περνοῦνε, καὶ δὲν τὴν ἀγγίζουνε. Εἶναι ἡ ἴδια πάντα, ἀπλῆ, καλὴ, ἀθόρυβη, ἀρχαϊκὴ.

Μὲ ἀκλόνητη πίστη δουλεύοντας τὴν ἐμορριά, μὲ τὶς χρυσὲς τῆς πλεξίδες καὶ μὲ τὸν ἀργαλειό τῆς, στέκει ἀνάμεσά μας σὰν ἓνα σύμβολο. Καὶ σὰν τέτοιο πρέπει νὰ τὴν βλέπουν οἱ Ἑλληνίδες. Μυστικοὶ μὲ τὴν Ἑλλάδα τὴ δένουνε δεσμοί, τὶ καὶ ἂν ἔτυχε νὰ γεννηθῆ στὴν Ἀμερικὴ; Κεῖνη συγγενεὺς μὲ τὶς γυναῖκες τῆς Ὀμηρικῆς, καὶ ὅταν τὰ χειμωνιάτικα βράδια κάτω ἀπὸ τὸ φῶς τοῦ λύχνου ὑφαίνει στὸν ἀργαλειό τῆς τοὺς ἀσύγκριτους χιτῶνες καὶ τοὺς πέπλους τοὺς μυριοκέντητους, σκύβει μὲ ἀγάπη πάνωθὲ τῆς, εὐλογώντας τὴν, ἡ ΠΗΝΕΛΟΠΗ.

ΜΥΡΤΙΩΤΙΣΣΑ

Ἐγὼ, τί ἄλλο μπορῶ νὰ πῶ σχετικὰ μὲ τὶς Δελφικῆς ἑορτῆς, παρὰ γιὰ τὸ μουσικὸ τους μέρος; Ἐγραψα γιὰ τὸν πολεμικὸν χορὸν «Πυρρῶν» ὅλη τὴ μουσικὴ του, μιὰ ἐντελῶς πρωτότυπη σὲ σύνθεσι καὶ ἐκτέλεσι μουσικὴ, πού τὸ πρωτότυπο του εἶναι καμφομένον ἐπὶ τῆ βάσει ἀρχαίων ἤχων καὶ ρυθμῶν. Ἐπίσης τὰ «Σεπτήρια» πού θὰ ψαλοῦν καὶ θὰ ἐκτελεσθοῦν ἀπὸ εἰδικούς Ἀμερικανούς πού ἔρχονται σὲ λίγο. Τὰ Σεπτήρια εἶναι ὕμνος πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλωνος, σὲ γιορτῆς πού ἐδίδοντο στοὺς Δελφοὺς κάθε 9 χρόνια. Ἐγραψα ἐπίσης καὶ τὰ χορικά τοῦ «Προμηθέως». Ἡ μελοποίηση ἔγινε σύμφωνα μὲ τὴν ὅλην πηγὴν τῶν ἀρχαίων τρόπων, καὶ ἐφήρμοσα καὶ πλείστους ἀρχαίους ρυθμούς. Ἀπὸ τὴν ἔνωσι αὐτὴ βγήκε μιὰ μουσικὴ κοινὴ, ἀρχαία καὶ νέα πού οὔτε μὲ τὴ μιὰ, μὰ οὔτε καὶ μὲ τὴν ἄλλη μοιάζει. Ἐχεῖ ἀτομικότητα καὶ εἶναι τελειῶς πρωτότυπη. Κάθε ἔννοια ἐκάστης λέξεως ἀποδίδεται διὰ μιᾶς ἰδιαίτερης μουσικῆς φράσεως καὶ διὰ μιᾶς κινήσεως εἰδικῆς τοῦ χοροῦ. Ἀνέλαβα ἐγὼ τὴν ἐργασίαν αὐτὴ καὶ τὸ μέρος αὐτὸ τῶν Ἑορτῶν γιὰ νὰ δώσω μιὰν Ἑλληνικὴ κατεύθυνσιν... Ἡ ἑορτῆς θὰ ἐπιτύχουν πιστεύω.

ΚΩΝΣΤ. ΨΑΧΟΣ
ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΒΥΖΑΝΤ. ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Εἶμαι σὲ θέσι νὰ ξέρω πὼς ἡ ἑορτῆς θὰ ἐπιτύχουν. Πρέπει, εἶναι καιρὸς νὰ δεῖξομε στοὺς ξένους πού θὰ μᾶς ἐπισκεφθοῦν, τὴ λαϊκὴ μας τέχνη πού τόσο θὰ μᾶς τιμῆσιν καὶ θὰ μᾶς παρουν-

σιάζη στὰ μάτια των ἰσχυροὺς καὶ πολιτισμένους ἀνθρώπους. Ἐχομε παραδόσεις πού τιμοῦν τὸν τόπο μας. Γιατί νὰ τὶς ἀφίνομε νὰ ξεχνιοῦνται; Ἡ λαϊκὴ χειροτεχνία εἶναι πολὺ ἀνωτέρα ἀπὸ τὰ εὐρωπαϊκὰ προϊόντα πού μᾶς ἔρχονται ἀπ' ἔξω. Εἶναι καιρὸς νὰ δεῖξομε δικὸ μας πολιτισμό. Βέβαια, δὲν μποροῦσαμε τόσο καιρὸ νὰ τὸν παρουσιάσομε μόνοι μας. Νά, πού βρέθηκεν ὁμως ἡ κ. Σικελιανὸς νὰ μᾶς βοηθήσῃ στὴν παρουσιάσιν του, πὺ ἐπίσημα. Εἶναι ἐπιβεβλημένη τώρα ἡ ἐμφάνισις αὐτῆ. Ἡ ἑορτῆς θὰ ἐπιτύχουν, γιατί θὰ ὑποστηριχτοῦν ἀπ' ὅλους τοὺς γηγισίους Ἑλληνας, πού εἶναι πραγματικῶς τέτοιοι καὶ πού ἀγαποῦν μὲ μιὰ μεγάλην ἀγάπη τὴν Ἑλλάδα.

ΑΓΓΕΛ. ΧΑΤΖΗΜΙΧΑΛΗ

Οἱ γιορτῆς τῶν Δελφῶν, θὰ σημειώσουν ἀσφαλῶς ἓναν σταθμὸ στὴν ἐξέλιξι τοῦ νεο-ελληνικοῦ πολιτισμοῦ μας. Γιατί, καὶ ἂν ἀκόμα στὴν ἐκτέλεσι ἀποτύχουν, ὁ ἐνθουσιασμός καὶ ἡ πίστις μὲ τὴν ὁποία ἡ κ. Σικελιανὸς ἐπὶ χρόνια τόρα τὶς ἐτοιμάζει, ἀξίζουν ὅλο τὸ θαυμασμό μας.

Θαροῦ ἐντούτοις, πὼς ἓνα τέτοιο ἔργο, γιὰ νὰ μπορέσῃ ἐπάξια ν' ἀντιπροσωπεύσῃ μιὰ γενικότερη νεο-ελληνικὴ ἐκδήλωσι, θὰ ἔπρεπε νὰ συγκεντρώσῃ τὴν πρόσπαθειαν ὅλων τῶν στοιχείων ἐκείνων πού θὰ ἦσαν ἐνδεδειγμένα ν' ἀναλάβουν μιὰ τέτοια δουλειά.

Ὅπως ὁποῖοτε ὁμως, ὡς μιὰ ἀτομικὴ προσπάθειαν καὶ πρωτοβουλίαν κρινόμενο — καὶ ὑπὸ μόνῃ τὴν προαίρεσιν αὐτῆ, — τὸ ἔργο πού θὰ μᾶς παρουσιάσῃ ἡ κ. Σικελιανὸς εἶναι κάτι τὸ τεράστιο, κάτι πού ἐπιβάλλει ἀπόλυτα τὸ σεβασμό.

Τὸ κυριότερο εἶναι οἱ γιορτῆς αὐτῆς νὰ γίνονται συχνά, κάθε χρόνον εἰ δυνατόν. Κι αὐτό, μόνο μὲ τὴ βοήθειαν τοῦ κράτους θὰ μποροῦσε νὰ ἐπιτευχθῆ. Εἶναι σὲ θέσιν ὁμως ν' ἀντιληφθοῦν οἱ «κρατοῦντες» τὴν καὶ ἀπὸ κρατικῆς ἀπόψεως μεγάλην ὠφέλειαν πού θὰ ἐπρόκυπτε ἀπ' τὴ συχνὴν ἐπανάληψιν τέτοιων γιορτῶν;...

ΙΣΑΝΤΡΟΣ ΑΡΙΣ

Οἱ ἑορτῆς τῶν Δελφῶν πού ἡ καλλιτεχνικὴ ψυχὴ τοῦ διαλεχτοῦ μας ποιητῆ κ. Σικελιανὸς ἐνεπνεύσθη καὶ δημιουργεῖ εἶναι ἓνα μέγιστο ἐθνικὸ ἔργο πού ἀσφαλῶς θὰ σημειώσῃ σταθμὸν στὴν ἱστορία τῆς Νεο-ελληνικῆς Ἀναγέννησεως. Τὴν ἐπιτυχίαν τους ἐγγυᾶται ὁ ζῆλος καὶ τὸ γούστο τῶν πρωτεργατῶν τους (κυρίου καὶ κυρίας Σικελιανῶν). Ἡ παράστασις τοῦ τιτανικοῦ ἔργου τοῦ Ἀλ-

σχύλου, οί άρχαιοι χοροί, ή εκτέλεση έργων βυζαντινής μουσικής, τά κλέφτικα τραγούδια κλπ. θά δώσουν ένα νέο, γενεσιουργικό παλμό στους Πανέλληνες και θά ξυπνήσουν στους ξένους την άγάπη στην Έλλάδα, την αιώνια Έλλάδα, πού όσο κι άν έδυτύχησε, όσο κι άν έρειπώθη, δέν έπαψε ν' άτενίζει στην πλαστική όμορφιά, νά την φροντίζει και νά την τελειοποιή. "Επειτα ή εκθεση τής "Αράχωσης με την πολύτιμη επίβλεψη τής κύριας Χατζημιχάλη — μοναδικής και δυνατής στή μελέτη τής νεο-ελληνικής λαϊκής τέχνης — θά είναι τó αισθητικό αλλά και τó πρακτικό επίσηφράγισμα τού όλου έργου.

Δέ μου φαίνεται δυνατό νά βρεθθί διανοούμενος πού νά μη συντρέξή όσο μπορεί μιά τέτοια δημιουργία.

ΣΠΥΡΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

"Η ώραίοπάθεια ενός ποιητή και ή άρχαιολατρεία μιās σεμνής γυναίκας, μιās ιδεολόγου "Αμερικανίδος, έθεσαν τά θεμέλια τών Δελφικών έορτών. Μιά άναπαράστασις τής καλλιτεχνικής κινήσεως τού κλασσικού Έλληνισμού εις τó θέατρον και τó Στάδιον τών Δελφών, θά είναι κάτι άφαντάτως μεγαλοπρεπές, άν υπερηκηθούν όλες οί δυσκολίες και άν συμβάλλουν άρμονικά όλες οί αισθητικές δυνάμεις τής εποχής και τής Έλλάδος. Για κάθε μεγάλο έργο, για κάθε ήρωική πράξη χρειάζεται ό ε ν α ς πού θά δώση τή ψυχή του, πού θά τó φωτίση με τή φλόγα τού ολοκαυτώματός του, πού θά θυσιάση για την ώραία προσπάθεια την ήσυχία του, τó χρόνο του, τισ άπολαύσεις του, τή ζωή του.

"Ο Κάποιος αυτός, βρέθηκε για τισ Δελφικές γιορτές: "Ενας ώραϊος ιδεολόγος, βοηθούμενος από μιά γυναίκα, άλύγιστη σέ ψυχική δύναμη, έφ' όσον πρόκειται για την πραγματοποίηση ενός όνειρου πού την έβανκάλισε χρόνια τώρα. Τά όνόματά τους έρχονται αυτόματα στά χείλη μας: "Αγγελος και Εύα Σικελιανού.

Γύρω στους δυό πρωταγωνιστές τού μεγαλοπρεπούς όνειρου μαζεύτηκαν έκλεκτοί σύμβουλοι και συμπαραστάτες και βοηθοί, καλλιτέχνες και λόγιοι και σοφοί πού κρύβουν κι αυτοί την φλόγα τού ώραϊού άσβυστη μέσα στο καλλιεργημένο πνεύμα τους.

"Η παράσταση τού «Προμηθέως» τού Αισχύλου, ή εκθεση τής Έλληνικής Λαϊκής Χειροτεχνίας θά συγκεντρώση εις τους Δελφούς όλους τους ευγενείς προσκυνητάς τού "Ωραιού από κάθε μέρος τής γής.

Γι' αυτό θά έπρεπε νά καταβληθθί κάθε δυνατή προσπάθεια

και από τó Κράτος για νά μήν εκτεθούμε υπό άποψιν συγκοινωνίας, άσφαλείας, κατοικίας, διατροφής, μπροστά στα μάτια τών ξένων, διότι και άν υπό καλλιτεχνικήν άποψιν επιτύχωμε τελείως θά μειωθί και τó γόητρον τής καλλιτεχνικής επιτυχίας, ή όποία με τόσον κόπον και τόσην επιμέλειαν προετοιμάζεται από τους δυό ιεροφάντας τού "Ωραιού.

ΣΥΛΒΙΟΣ

Και σάν άνθρωπος και σάν ποιητής, δέν μπορώ παρά νά μένω ένθουσιασμένος από τισ γιορτές πού έτοιμάζει ό κ. Σικελιανός στους Δελφούς: θάταν ευτύχημα άν ξυπνούσαμε, έστω και τή «δ ε κ α τ η ρ ί τ η ὥ ρ α», και γυρίζαμε τά μάτια μας στίς όμορφιές πού μας δίνει ή Έλληνική ζωή και τέχνη, από τά παλιότερα χρόνια ως τισ ήμέρες πού άνθισε τó Δημοτικό μας τραγούδι. Καιρός είναι νά λυτρωθούμε από τους ξενότροπους μαιμουδισμούς, τά... σοφά «περι Διεθνοποίησης τής Τέχνης» διδάγματα και νά γνωρίσουμε πριν άπ' όλα τόν Έαυτό μας και τόν τόπο μας.

"Ο Σικελιανός ένσαρκώνει με τισ Δελφικές γιορτές τó άδρό Παλαμικό κήρυγμα ("Αρχαιολατρεία — Δημοτική Ποίηση). Είναι άξιος συμπάθειας για τούτο.

ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

"Όταν στην εποχή μας πού ό συγχρονισμός παρασύρει όλα, πού ό πολιτισμός ντύνει με φορέματα τής τωρινής μόδας ώραϊες προσωπικότητες και πηγαίνει στους άγριους λαούς για νά βρθί τους χορούς πού τού πρέπει, όταν στην εποχή αυτή άκουστέι ότι κάποιος ζητά νά προσεγγίση μιά πολύ μακρυνή αλλά μεγάλη περίοδο ζωής, φανερώνοντας στα μάτια μας την εικόνα της άληθινής και στολισμένης μ' όλα της τά χρώματα, τότε μεγάλος κύκλος ανθρώπων ξαφνίζεται και δέν πιστεύει ότι αυτό θά επιτύχη. Δέν τó πιστεύει γιατί λίγοι πιστεύουν σ' ώρισμένα κατορθώματα πριν αυτά νά γίνουν. Κι' όμως εκτός από τή μικρή λεγεώνα τών ανθρώπων πού άγάπησαν μ' όλη την καρδιά τους τισ περασμένες ώραϊότητες και βρήκαν σ' αυτές την άληθινή ήδονή, δέν μπορεί παρά και στου μεγάλου πλήθους την ψυχή νά ύπάρχη μισοσβυσμένη βέβαια, αλλά πάντα ζωντανή ή λατρεία πρὸς ό,τι ώραϊό και αιώνιο. Και ό ελληνικός λαός, έξαιρετικά άπ' όλους τους λαούς, έδειξε πάντοτε ότι άγάπησε κείνα πού τού θυμίζουν την έθνική του

ὑπεροχή καὶ ἔχει συναισθήση τοῦ πνευματικοῦ τῆς μεγαλείου. Καὶ στοὺς χορούς του, τοὺς ἀγνοὺς ἑλληνικοὺς χορούς, καὶ στοὺς θρούλους του καὶ σ' ἄλλες ἐκδηλώσεις καὶ ροπές του, φαίνεται πόσο ζηλότυπα καὶ αὐθόρμητα ζήτησε πάντοτε νὰ κρατήσῃ στὴ ζωὴ, μεταμορφωμένη βέβαια κάπως ἀπὸ τὸ χρόνο, ἀλλὰ πάντα ἑλληνική, τὴν παράδοσιν.

Ἡ Δελφικὴ ἑορτὴ θέλουν νὰ συστηματοποιήσουν ἐκεῖνο ποῦ εἶνε διαχυμένο παντοῦ καὶ νὰ δημιουργήσουν θετικὸ κέντρο καθαρῆς ἑλληνικῆς ζωῆς. Τὸ δράμα τοῦ Αἰσχύλου καὶ τ' ἀθλητικὰ ἀγωνίσματα, συνδυασμένα μετ' τὴν ἐκθεσὴ λαϊκῶν χειροτεχνιμάτων, μᾶς κάνουν νὰ ἀντιληφθῶμε τὸ σκοπὸ τῆς ἱεροτελεστίας αὐτῆς, ποῦ ζητᾷ νὰ ἐνώσει μετ' χρυσὴν ἀλυσίδα δύο μακρυνὰ σημεῖα τῆς σταδιοδρομίας τῆς ἐθνικῆς ζωῆς. Στους Δελφοὺς ἦταν ἐκτὸς ἀπὸ τ' ἄλλα καὶ ἡ ἔδρα τοῦ Ἀμφικτυονικοῦ Συνεδρίου. Τοῦ ὑπερτάτου αὐτοῦ δικαστηρίου ποῦ ἐσυμβόλιζε καὶ ἐπροστάτευε τὴν ἔνωσιν τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς. Πόσο καὶ αὐτὸ μπορεῖ τώρα νὰ μᾶς ἐνθουσιάσῃ, ἐννοεῖται εὐκόλα.

Ἀλλὰ κάθε ἐκδήλωσις τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος περνοῦσε πάντοτε τὰ ὄρια τοῦ φυλετικοῦ κύκλου. Ἔτσι καὶ τώρα μετ' τὴν ἑορτὴν αὐτῆ. Ὁ Προμηθεὺς ἀνήκει σ' ὅλη τὴν ἀνθρωπότητα. Παρασταίνει τὸ μαρτύριον ἐκείνων ποῦ ἀγωνίσθησαν, ὅπως αὐτὸς καὶ ὁ Χριστὸς, γιὰ ν' ἀνεβάσουν τοὺς ἄλλους σὲ κόσμους ὑψηλῶν ἰδεῶν. Καὶ συγχρόνως συμβολίζει τὴν ἀκατάσχετην ὁρμὴν πρὸς τὸ Τέλειον. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ ἑορτὴ τῶν Δελφῶν ἂν καὶ ἔχουν χρῶμα ἑλληνικόν, ὅμως ἡ ἰδέα τοῦ ἐκτείνεται πολὺ μακρὰ ἔξω ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, καὶ μποροῦν νὰ ἐνθουσιάσουν κάθε ἀνθρώπου τὴν ψυχὴ.

Ἄν πρέπει νὰ συγχαρῆ κανεὶς τοὺς γνωστοὺς ὀργανωτὰς γιὰ τὴν μεγάλην τοὺς ἐμπνευσιν, πρέπει νὰ τοὺς συγχαρῆ καὶ γιὰ τὸν τόπον ποῦ ἐτοποθέτησαν τὴν πραγματοποιήσῃ της. Στους πρόποδες τοῦ Παρνασσοῦ, στὴν Κασταλία πηγὴν, οἱ ἀρχιερεῖς τοῦ μαντείου, οἱ καλούμενοι προφῆται, ἐλούζοντο προτοῦ ν' ἀναγγείλουν τοὺς ἱεροὺς τῶν λόγους. Παρόμοια μπορεῖ νὰ συμβολισθοῦν οἱ ἀγῶνες ὅλων ἐκείνων, οἱ ὅποιοι ἐπόθησαν ν' ἀναβαπτισθῆ πάλιν στὴν ἴδια πηγὴν τὸ αἰώνιον ἑλληνικὸ πνεῦμα.

ΛΕΩΝ. ΡΑΖΕΛΟΣ

ΤΑ ΑΛΟΓΑ ΤΟΥ ΑΧΙΛΛΕΩΣ

*Τὸν Πάτροκλο σὺν εἶδαν σκοτωμένο
ποῦ ἦταν τόσο ἀνδρεῖος, καὶ δυνατός, καὶ νέος
ἄρχισαν τ' ἄλογα νὰ κλαῖνε τοῦ Ἀχιλλέως
ἢ φύσις των ἢ ἀθάνατη ἀγαλακτοῦσε
γιὰ τοῦ θανάτου αὐτοῦ τὸ ἔργον ποῦ θωροῦσε.
Τίναζαν τὰ κεφάλια των καὶ τὰς μακρὰς χαίτες κοννοῦσαν,
τὴν γῆν χτεποῦσαν μετ' τὰ πόδια, καὶ θοηροῦσαν
τὸν Πάτροκλο ποῦ ἐνοιώθαγε ἄγρυχο—ἀφανισμένο—
μὴ σόρακα τώρα ποταπὴ—τὸ πνεῦμα του χαμένο—
ἀνυπεράσπιστο—χωρὶς προῆ—
εἰς τὸ μεγάλο τίποτε ἐπιστραμμένο ἀπ' τὴν ζωὴ.*

*Τὰ δάκρυα εἶδε ὁ Ζεὺς τῶν ἀθανάτων
ἀλόγων καὶ λυπήθη. «Στοῦ Πηλέως τὸν γάμον»
εἶπε «δὲν ἐπρεπ' ἔτσι ἄσκεπτι νὰ κάμω
καλλίτερα νὰ μὴ σὰς δεῖναμε ἄλογά μου
δυστυχομένα! Τὶ γινέται ἐκεῖ χάμον
στὴν ἀθλία ἀνθρωπότητα ποῦ εἶναι τὸ παίγιον τῆς μοίρας.
Σεῖς ποῦ οὐδ' ὁ θάνατος γινάγει, οὐδὲ τὸ γῆρας
πρόσκαιρες συμφορὰς σὰς τερανοῦν. Στὰ βάσανά των
σὰς ἐμπλεξαν οἱ ἀνθρωποῖ.— Ὅμως τὰ δάκρυά των
γιὰ τοῦ θανάτου τὴν παντοτινὴν
τὴν συμφορὰν ἐχύναν τὰ δνὸ τὰ ζῶα τὰ εὐγενῆ.*

ΔΙΑΚΟΠΗ

*Τὸ ἔργον τῶν θεῶν διακόπτομεν ἐμεῖς,
τὰ βιαστικά καὶ ἄπειρα ὄντα τῆς στιγμῆς.
Στῆς Ἐλεσίνοσ καὶ τῆς Φθίας τὰ παλάτια
ἢ Διμήτρια καὶ ἢ Θεῖς ἀρχινοῦν ἔργα καλὰ
μὲς σὲ μεγάλας γλόγγες καὶ βαθὴν καπνόν. Ἀλλὰ
πάντοτ' ὁρμᾷ ἢ Μετάνειρα ἀπὸ τὰ δωμάτια
τοῦ βασιλέως, ἐπέλεγε καὶ τρομαγμένη,
καὶ πάντοτ' ὁ Πηλεὺς φοβᾶται καὶ ἐπεμβαίνει.*

Κ. Π. ΚΑΒΑΦΗΣ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Ο ΑΒΩΝΟΤΕΙΧΙΤΗΣ

«Καὶ ἦν μέγα καὶ εὐκτὸν ἑκάστω,
εἰ τιγος γυναικί προβλέψειεν· εἰ δὲ
καὶ φιλήματος ἀξιώσειεν, ἀθρόαν
τὴν ἀγαθὴν τύχην ᾤετο ἕκαστος
εἰς τὴν οἰκίαν αὐτῷ ἐσφύεσθαι».

(ΛΟΥΚΙΑΝΟΣ)

Κλεόβουλος ὁ ἀφανής,
ἐκ τῆς φυλῆς Ἀκαμαντίδος, Ἀθηναῖος,
πρὸς τὸν ἀπὸ Παφλαγονίας
Ἀλέξανδρον τὸν Ἀβωνοτειχίτην,
προφήτην ἱεροσότον καὶ μάγον,
Ἐρμείαν τὴν αὐτοῦ γυναῖκα,
μετὰ πολλῶν χαιρετισμῶν
καὶ δώρων, εἰς Μακεδονίαν ταξιδεύει.

Κι' εὐχεται ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς,
εἰς τὸν Ἀλέξανδρον ν' ἀρέσῃ καὶ νὰ τύχῃ
φιλήματος θεομοῦ καὶ εὐνῆς·
μὲ τὴν ἐλπίδα, πὼς θ' ἀλλάξῃ
καὶ ἡ Μοῖρα του καὶ θὰ μπορέσῃ
κι' αὐτός, νὰ γίνῃ ἐπιφανής
κι' Ἀρχῶν τοῦ δήμου νὰ ἐκλεγῇ,
κι' Ὀλύμπιος νὰ ὀνομασθῇ σὰν θ' ἀγορεύῃ.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ 5-4-1927

ΠΕΤΡΟΣ ΜΑΓΝΗΣ

ΜΕΣΑ ΣΤΑ ΜΑΤΙΑ ΣΟΥ

Διψοῦσα νάβρω γλέντια, τρέλλες, ἀγάπες, πάθη,
Ἠδονικὰ ξενύχτια μὲ πόνο κατακάθι.
Θανατηφόρα χάρια, φιλιὰ ποῦ νὰ ποιοῦνε,
Λόγια φαρμακεμμένα σιλέττα ποῦ τρυνποῦνε.
Ταξείδια σ' ἄλλες χῶρες, σὲ στοιχωμένα μέρη
ποῦ ὁ κίνδυνος κι' ὁ Χάρος τάχουνε γιὰ λιμέρι.
Χῶρες ποῦ φέγγει ὁ ἥλιος τὴ νύχτα, στὸ σκοτάδι
Κ' εἶν' σκοτεινὲς τὴ μέρα κ' εἶναι χροσὲς τὸ βράδυ...

Φάνηκες σὺ μπροστά μου μιὰ μέρα... κι' ὅλα τάβρα
Μέσα στὰ δνὸ σου μάτια τὰ φοινικά, τὰ μαῦρα
Τώρα μέσ' τὴ φωτιά τους τὴ δίψα μου χορταίνω,
Φλογίζομαι ἀπ' τὸν πόνο καὶ ὕμνος δὲν πεθαίνω!

ΔΕΝ Σ' ΑΓΑΠΩ

Μὴν κενχηθῆς πὼς μὲ πεισιμῶνον τὰ γινάτια σου
Δὲν σ' ἀγαπῶ ἐγὼ πιά, δὲν σ' ἀγαπῶ, δὲν σ' ἀγαπῶ.
Δὲν μὲ μαγεύουνε σὰν ἄλλοτε τὰ μάτια σου,
Ἄλλην ἀγάπη τώρα τραγουδῶ, σ' ἄλλο σκοπὸ.

Κουρέμι! ποῦ ἀπ' τὸ δρόμο περιμάζεψα
Καὶ σὰν πολῦτιμο τὸ φίλησα, τὸ φίλησα, τὸ φίλησα
Τὸ θάρρεψα πορφύρα καὶ τὸ λάτρεψα
Κ' ἔντυσα τὴν ἀγάπη μου ζητιάνα, ποῦ ἔτανε βασίλισσα.

Μὰ ἡ τύφλωσή μου πέρασε, διαλύθηκε
Κ' εἶδα τὸ εἶναι σου τὸ ψεύτικο, τὸ ποταπὸ.
Στὸ δάκρυο ἢ φτωγὴ καρδιά μου πλῆθηκε
Καὶ τώρα πιά δὲν σ' ἀγαπῶ, δὲν σ' ἀγαπῶ, δὲν σ' ἀγαπῶ.

ΣΥΛΒΙΟΣ

ΘΡΗΝΟΣ ΤΟΥ ΙΩΒ

Ἄμποτε νὰ μὴν ἔβλεπε τὸ φῶς
Ἡ μέρα π' ὁ κακὸς Ἰὼβ γεννήθη!
Δὲν ἔχω τώρα πιά ἐγὼ ὁ φτωχὸς
Παρὸ νὰ λέω: Τῆ μέρα κείνη ἢ λήθη
Νὰ καταπιῇ. Στὰ σκοτεινά της στήθη
Νὰ κατοικήσει ὁ πόνος μοναχός.
Τὰ λούλουδά της δάκρυα νὰ ποτίζον,
Καὶ στὸν καιρὸ τοῦ ἀνθοῦ τους νὰ ξανθίζον.

Νὰ βυθιστῆ σὲ τάφου σιγιλιά,
Νὰ μὴ λογαριαστῆ κι' αὐτὴ στὰ χρόνια
Ποῦ θάρθουνε καὶ τὰ γλυκὰ φιλιὰ
Τοῦ ξέφουρου νὰ τὰ στεροῦτ' αἰώνια.
Ἡ πίκρα μὰ κ' ἢ μαύρη καταφρόνια
Ποῦ νοιώθω σὲ θυμᾶμαι τὰ παλιὰ,
Κ' ἢ ἀγρόπαιες ποῦ φοικιὰ μὲ τρωανοῦνε,
Ὅλα στὴ μέρα κείνη νὰ κροθοῦνε.

Πόσους εἶχα πλουτίσει! Ἡ λησμονιά
Μὲ πλήρωσ'. Ὅλοι μὲ καταφρονοῦνε
Σὰν ἔν' ἀπ' τὰ ξερὰ τοῦ δοῦ κλωνιά.
Οἱ δοῦλοι μου μπροστά μου προσπεροῦνε,
Τοὺς κρᾶζω καὶ δὲ στέζον νὰ μὲ δοῦνε,
Φῶς τοὺς ζητῶ κι' αὐτοὶ στὴ σκοτεινιά
Μ' ἀφίνον. Τὰ παιδιὰ μὲ περγελάνε,
Μὲ πόνο μόνο οἱ σκῦλλοι μὲ κνιτᾶνε.

Τ' ἀγαπημένα δέξα μου παιδιὰ
Τὰ σκότωσε ὁ σεισμὸς τὴν ἴδια ὥρα
Κι' ἔκοψε τῆς καρδιάς μου τὰ κλαδιά.
Κάψανε οἱ Χαλδαῖοι τὴν καρποφόρα
Γῆ μου, τὸ βίός μου ἐγάθησε καὶ τώρα
Ζῶ στὴν κοπιριά. Ὡ ἂν πάλλη σου ἢ καρδιά,
Διαβάτη, πές μου αὐτὸ ποῦ θὰ ρωτήσω:
Ποῦ μένει ὁ Θεὸς νὰ πάω νὰ τὸν ζητήσω;

ΛΕΩΝ. ΠΑΖΕΛΟΣ

ΑΠΟΘΕΩΣΗ

Τὸ δεῖλι ἀπόψε χρυσανθοὺς σκορπιίζει
σὲ ἀρχαῖα μνημεῖα. Φλογερά ἀνασταίνει
εἰδύλλια τῶν θεῶν καὶ ζωγραφίζει
μὴν ἀποθέωση φωτολουσμένη.
Σὰν ἀπὸ κάποιων Σειληνῶν τὰ χέρια
νὰ ξέφυγαν τὰ δλόγομα ποτήρια,
κι' ὀλόξανθα χνθῆκαν παηγέοια
ἡλίων σπορδὲς καὶ τόσα χρυσαστέοια.
Κι' ἀπὸ χρυσόοοδα στεφανωμένη
βακχίδα ἢ ψυχὴ μου ἐρωτεμένη
μεθάει ἀπ' τὸ πρὸ κρᾶσι ποῦ πίνει
ἀχόρταγη, σ' ἀστραφτερὸ λαγίτι.

ΑΘΗΝΑ Ν. ΤΑΡΣΟΥΛΗ

FR. UHLAND (ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ)

Η ΚΑΤΑΡΑ ΤΟΥ ΤΡΑΓΟΥΔΙΣΤΗ

Ἦταν ἓνα παλάτι περήφανο ψηλὸ
καθρεφτιζόνταν πέρα στὸ γαλανὸ γαλιό,
ζωσμένο μὲ περβόλια καὶ ρέμματα ἀοργῶ
ποῦχαν τ' οὐράνιου τόξου τὴ λάμψη στὰ νερά.

Ἐκεῖ ὁ θρόνος ἦταν μεγάλου βασιλῆᾶ
ποῦχε χολὴ τὴν ὄνη, γαομάζι τὴ μιλιὰ
στὸ λογισμό του Ἄδη, στὸ μάτι ταραχὴ
τὴν ὄχεντρα στὴ γλώσσα, τὸ αἷμα στὴν ψυχὴ.

Τραγουδιστὴς μὰ μέρα πῆγε στὸ βασιλῆᾶ
μ' ἓνα του γνιὸ ἀγόρι μ' ὀλόξανθα μαλλιὰ.
Σ' ἄλογο πάνω ὁ γέρος μὲ λῖρα στὸ πλευρὸ
καὶ πλάγι τὸ παιδί του στῆς νεότης τὸν ἀφρό.

Τραγουδίσε παιδί μου λέει ὁ τραγουδιστῆς
τὸν πιὸ γλυκὸ σκοπὸ σου γιέ μου. Νὰ στοχαστῆς
πῶς πρέπει νὰ γλυκάνῃ τὸ χεῖλι τὸ πιερό
καὶ ζωντανὸ νὰ κάνῃ τὸ στήθος τὸ νεζρό.

Τῆ μαρομαροχτισμένη ἀλλή του σιγαρὰ
μὲ τῆ βασιλισσά του ὁ βασιληῆς περνᾷ
καὶ στέκεται στὸ θρόνο κι' ὅποιος τοὺς κνττάει
βλέπει ἓνα κόκκινο ἥλιο στοῦ φεγγαριοῦ τὸ πλάι.

Πρωτάκουστα τραγούδια, ὁ γέρος τραγουδεῖ
τὴν πλούσια τῆ φωνῆ του σκορπάει καὶ τὸ παιδί
κ' ἡμερος πόνος δένει τὰ στήθη καθενὸς
λὲς καὶ μιλοῦν ἄγγελοι... λὲς κι' ἀνοιξ' ὁ οὐρανός.

Τῆ νειότη τραγουδοῦνε, τοῦ ἔρωτα τῆ χαρὰ
τοὺς μάγους, τίς νεράιδες ποῦ ζοῦσαν μιὰ φορὰ,
γιὰ πάθη τραγουδοῦνε π' ἀκοῦς καὶ συμπονεῖς
μὲ λόγια ποῦ ὄλοι ἀκοῦνε καὶ δὲν ξεχνᾷ κανεὶς.

Οἱ ἀλκινοὶ σωμαίνουν καὶ σκύβουν καταγῆ
οἱ στρατιῶτες γέρονον κι' αὐτοὶ μὲ ὑποταγῆ
κ' ἔξαφρα ἢ τιμημένη βασιλισσα πετᾷ
στοὺς δυὸ τραγουδιστάδες τὸ ρόδο ποῦ κρατᾷ.

Πλάνεσαν τὸ λαό μου! Μοῦ κλέψαν τῆ τιμῆ!
ὁ βασιληῆς φωνάζει στῆς λύσας τὴν ὁρμῆ
καὶ τὸ σπαθὶ καρφώνει στὸ στήθος τοῦ παιδιοῦ
καὶ σβύνει μὲ τὸ αἷμα ὁ ἀχὸς τοῦ τραγουδιοῦ.

Παραμερᾷ τὸ πλῆθος, παγώνει ἀνατριχᾷ!
Τ' ἀγόρι στοῦ πατέρα τὰ χέρια ξεψυχᾷ!
Ὁ γέρος ἀνεβάζει στ' ἄλογο τὸ παιδί
καὶ σέρνεται ἔξω μόνος πίσω χωρὶς νὰ δῆ.

Μὰ στὸ κατῶφλι, ἀντίκρου στὸ πλῆθος ποῦ σκορπᾷ
τὴν τιμημένη λύρα στὰ δυὸ του χέρια ἀρπᾷ
καὶ τὴν σπᾷ τῆ θρυμματίζει σὲ μιὰ κολῶνα ἐκεῖ
βγάζοντας ἀπ' τὰ στήθη φωνῆ σπαραχτικῆ.

—Κατάρρα! Στὸ παλάτι αὐτὸ τραγουδιστῆ
φωνῆ οὔτε κινᾷρα νὰ μὴ ξανακουστῆ.
Μόνο, μόνο οἱ πόνοι κι' ἀναστεναγμοὶ
ἐδῶ νὰ μὴ σωπάουν οὔτε ὦρα οὔτε στιγμή!

Κατάρρα! Τὸ παλάτι αὐτὸ τὸ γελαστὸ
νὰ μαραθῆ σὰν τοῦτο τὸ πιῶμα ποῦ βασιτῶ.
Μαράζι. Ξέρα! Σ' ὅλα τ' ἀνθη τοῦ βασιληᾷ
Ὅλα νὰ γίνουν χῶμα καὶ στάχτη κι' ἀχηλιά.

—Κατάρρα καὶ στὴν ἄγρια καρδιά, ποῦ σὰν ὄχιρὸ
ἄκουσε τὸ τραγοῦδι ποῦ ἀνάστανε νεζρό!
Κι' ἡ δόξα κι' ἡ χαρὰ του κι' ἡ κἀθε του δροσιά
νὰ σβύσουν καὶ νὰ λιώσουν μὲς τὴν λησμονησιά.

Ἄπ' τῆ φοριχτῆ κατάρρα δὲν πέρασε πολὺ
γχορέμισε τὸ παλάτι κι' οἱ τοῖχοι κι' ἡ ἀλλή
καὶ μόνο μιὰ κολῶνα πόμειν' ἐκεῖ ὄρθῆ
μ' ἀγχορέμιστη καὶ τούτη πολὺ δὲ θᾶ σταθῆ.

Γύρω — ἀντὶ περβόλια χάλασμα ἐρημιὰ
μόνο λιθάρια κι' ἄμμος στὴν ἀκροποταμιὰ
τοῦ βασιληᾷ ἢ δόξα χαμένη καὶ σβυστῆ
Ὅλα καταραμένα ἀπ' τὸν τραγουδιστῆ.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΛΑΛΙΛΙΟΥ ΚΑΡΑΚΑΣΗ

Η ΟΡΜΗ ΤΟΥ ΤΑΞΕΙΔΙΟΥ

Ειρωνεία, ειρωνεία της φαντασίας! Παντού την βλέπω να παραμονεύει. . .

Έρχονται στιγμές όπου γίνεσαι ήθοποιός δίχως να τὸ ξέρεις και δίχως να τὸ θέλεις· παίζεις ἕνα ἔργο πού ἀγνωστη σοῦ εἶναι ἡ λύση του και πού ἡ φαντασία σκηνοθέτησε. Τόσο καλά σοῦ ὀρμήνεψε τὸ ρόλο σου ἡ δύναμη αὐτή, πού δὲν εἶσαι πιά ἐ σ ὄ· κάποιος ἄλλος ἔχεις γίνει. . . Κι ἅμα τελειώσεις, πᾶς και κάθεσαι μετὸ κοινὸ και βλέπεις ἄλλους νὰ παίζουν· — τότε ἀναρωτιέσαι: «Μὰ τόσο τρομερὴ εἶναι αὐτὴ ἡ δύναμη γιὰ νὰ μᾶς ἀλλάξει ἔτσι και νὰ μᾶς κάνει μπαίγνια; . . .» Ὁμως εἶσαι ἡσυχος· κάθεσαι και πιά δὲν ἔχεις φόβο ἀπὸ τέτοια ξεπλάνεματα· και τί παρηγοριὰ νὰ πιστέβεις ὅτι ξαναμπήκες στὸν ἴσιο δρόμο, οἱ ἦρτες σὲπαφῆ μετὴν πραγματικότητα! . . .

Τὶ εἶναι λοιπὸν αὐτὴ ἡ πραγματικότητα; Ἐνας χώρος περιτειχισμένος πού ἐμεῖς χαράξαμε τὰ σύνορα του και ἐμεῖς ὑψώσαμε τὸν τοῖχο του. Ἐκεῖ μέσα ὅ,τι νοιώσουμε και δοῦμε, τὸ λέμε πραγματικὴ ζωὴ· ὅ,τι βρίζεται ἔξω ἀπὸ τὰ σύνορα εἶναι φαντασίες πού ἕνα «γερὸ» μυαλὸ δὲν ἔχει νὰ τὶς φοβᾶται. Πόσο εἴμαστε γελασμένοι! Νὰ πού καμμιά φροσὴ, ἕνα ἀνοιγμα στὸν τοῖχο πού μᾶς δείχνει πράματα ἀσυνήθιστα, ἀρκεῖ γιὰ νὰ μᾶς κάνει νὰ πλανηθοῦμε σὲ κόσμους ἀλλόκοτους. Πρόθυμος σκηνοθέτης, ἡ φαντασία, μᾶς ἔχει κιόλας ἔτοιμο τὸ ἔργο ὅπου θὰ παίζουμε ἕνα ρόλο ἔξω ἀπὸ τὴν πραγματικότητα. . . Αὐτὸ τὸ ξεπλάνημα δημιουργεῖ μιὰν ἀντίκρουση τραγικὴ: τὴν ειρωνεία τῆς φαντασίας.

Τώρα πού τὸ συλλογέμαι, βρίσκω πὸς τραγικὸ πιὸ συνηθισμένο και πιὸ σαραχτικὸ, κάποτε, στὴ λύση

του δὲ μπορεῖ νὰ ὑπάρξει. Τώρα ξαναγύρισα πίσω, στὰ λημέρια μου· ἔχω λυτρωθεῖ πιά ἀπὸ κείνο τὸν ἐφιάλτη. Δόξα σοι ὁ Θεός! Εἶμαι ἡσυχος τώρα. Ὁμως, κείνο πού μᾶκανε νὰ γυρίσω πίσω, κανεῖς δὲν τὸ κατάλαβε· μήτε κἄν ἡ γυναῖκα μου· μονάχα ἕνας ἄνθρωπος τοῦ λαοῦ, πού ἀντάμωσα στὸ δρόμο, μου μισόδειξε ποιὰ Ἀνάγκη θὰ με γύριζε πίσω· μαῦτὸν ἐνοιωσα τὴν ειρωνεία τῆς φαντασίας. Μὰ καλύτερα ὅλα νᾶρτουν μετὴν σειρά τους. . .

Και τὸ ρα εἶναι ἕνα ἡσυχὸ μεσημέρι· βαραίνει ἡ ζέστη τὰ λουλούδια· στὸν κῆπο βοιτίζουν οἱ μύγες. Ἐνα σύννεφο σκόνης κάποτε· αὐτοκίνητο πέρασε. Ὅλα εἶναι μουσικὴ τριγύρω μου· κάθουμαι και ἀφουγκράζομαι και εὐφραίνουμαι μετὸ βαθύ, τὸ ἀστέρειντο τραγούδι τοῦ ὕπαιθρου. Ἀπὸ τὴν αὐλὴ ἔρχεται ὁ κρότος τῆς μηχανῆς ὅπου ράβει ἡ Ἄννα. Κλείνω τὰ μάτια και τᾶκούω ὅλα πότε ἀνακατεμένα, πότε ἕνα-ἕνα. Οἱ γαζίες. Σέρνεται μέσα μου, κάνει νὰ με γλυκοζαλίσει ἡ μυρωδιὰ ἀπὸ τὰ χλωμὰ ἀνθάκια. Σὰ νὰ μου μιᾶνε, σὰ νὰ μου στέλνουνε χαιρετισμὸ και κάλεσμα. . .

Κατὰ τὸ βράδυ, βάλθηκα νὰ κοιτάζω κάτι. Τὶ ἔρχεθε πάλι; Ἐκεῖ ψηλὰ ἔβλεπα ὀλάκαιρη πολιτεία νὰ καίγεται. Ζῶνε ἡ φωτιά τὰ κάστρα· φλόγες πορφυρώνουν τοὺς δρόμους. Εἶναι μεγάλη πυρκαγιά· στέλνει παντοῦ ἀντιφέγγισμα και δυναμώνει ὅσο πάει, σίγουρα και σιωπηλά. Κάποια ἀνοιχτὰ παράθυρα δείχνουν τὸ βάθος, ἕνα σκοῦρο γαλανό. Κι οἱ ἄνθρωποι; Τὶ νὰ γίνονται οἱ ἄνθρωποι; ρωτάω. . . Μὰ σὲ λίγο σβύνει ἡ φωτιά και στὴ θέση τῆς σύννεφου σταχτερόχρωμα ἀπλώνονται. Ἀκόμα μιὰ φορὰ με ξεγέλασε ὁ ἥλιος προτοῦ χαθεῖ. . .

Πιστεύω, θέλω νὰ πιστεύω πὸς τώρα πιά κανεῖς δὲ με ξεγελάει. Και νὰ πού. . . Δὲν εἶναι δυνατὸ νᾶμου ἐγὼ εἶναι ὁ ἄλλος πού πάλι ξύπνησε μέσα μου. Ἐγὼ δὲν παίρνω ἕνα ἡλιοβασιλεμμα γιὰ φωτιά σὲ πολιτεία. . . Ὁχι δὲν εἶμ' ἐγὼ πού τὸ φαντάσθηκα τέτοιο πράμα! Θέλω νὰ τὸνε σβύσω π'ὰ αὐτὸ τὸν ἄλλο πού τόσο με ξεγέλασε! . . . Εἶμαι ἕνας ἄνθρωπος ταχτικός, με ζωὴ κανονισμένη πού μοιάζει σὰν κύκλος προσχεδιασμένος: Δουλειὰ σὲ διάφορα γραφεῖα, ἕνας γάμος πρόωρος, μιὰ γυναῖκα φρόνιμη, ὅλη στοῦ νοικοκυριοῦ τὴ φροντίδα

παραδομένη. Τι μέσπρωξε λοιπόν να φύγω έτσι ξαφνικά μια μέρα; Ναί, τι μέσπρωξε;

✱

Είχε αρχίσει από τη μυραρία όπου κρατούσα τα βιβλία.

Κάθε βράδυ, εκεί ο Τσέχος βιολιστής παίζει το αργεντινικό ταγκό. Δεν ήθελα πια να τανούγω και σφαλονούσα την πόρτα του γραφείου. Μά παντού μάκολουθοῦσε ο σκοπός του. Μοῦ δηγιούνταν μιάν ιστορία σέ κάμπους ανοιχτούς όπου ἄλογα μεθυσμένα μέπαιριναν σέ κούρσες παλαβές. Στά μέρη ἐκεῖνα ἡ βλάστηση θά δογιάζει και θά ναι καηλειά όπου γυναικες με φιδένια σώματα θά χορεύουν αὐτό τὸ νοσταλγικό ταγκό. Οἱ ἄντρες εἶναι ἡλιοψημένοι, με τραχειά κινήματα πὸν προδίνουν τὴν πρωτόγονη ψυχὴ τους. Κι ἐγὼ μέσα σαυτούς...

Ὁ τσέχος ἔπαψε νὰ παίζει. Ἡ πόρτα τρίζει τώρα κι ἀνοίγει μόνη της. Καὶ νά, πάλι στήν ἴδια θέση, ἡ ἀλλόκοτη παρέα: ὁ ἄντρας και τὰ τρία γυναικεῖα πρόσωπα. Δυὸ κοπέλλες με μαλλιὰ κομένα και βαμένα χεῖλια. Ἄντικου ἡ μάννα τους με τὸ κουρασμένο πρόσωπο. Τοῦτα τὰ πρόσωπα παίζουν τὸ παιχίδι τοῦ πόθου· τῶπαιζαν σχεδὸν σιωπηλά, με δυὸ-τρία λόγια πὸν και πὸν, και με χαμόγελο στὰ χεῖλια· θάλεγες πὸς ἡ τραγικότητα ὅλη τοῦ παιχιδιού εἶχε παραχωθεῖ και κρυφτεῖ μέσα στὶς ψυχές τους. Ἡ μάννα ἔγεινε πια πρόσωπο τῶν παρασκηνίων· κάποτε μόνο ρίχνει τὴ σκιά της στὴ σκηνή, για νὰ δείξει πὸς ὑπάρχει κι αὐτή. Γι αὐτὸ και κοιτάζει ἔτσι βαρεῖα και ἔχτρικα τὸν ἄντρα. Μὰ κείνος εἶναι ὅλος προσοχὴ στὸ τι θά πὸν και τι θά κάνουν οἱ κόρες πὸν στήσανε ἀγώνα κρυφὸ συναμεταξὺ τους. Τι μηχανεύματα και τι προμελετημένα χαμόγελα!... Γύρω τους, ἡ μουσικὴ ἀοχίζει τώρα νὰ πλέκει μιάν ιστορία ἄλλη, ἴσως τὴν ἴδια τὴν ιστορία τους με τὶς καταπληχτικὲς παραλλαγές... Κι ἐγὼ θαρρῶ πὸς θάκούσω τὸ ταγκό, και πὸς τὸ βιολὶ πὸν σιγοβουίζει πάνω ἀπὸ τὸν θόρουθο θά μοῦ μουρμουρίσει πάλι τὴ νοσταλγία του.

Γελάστηκα. Τώρα ἡ τζάζζ-μπάντ δαιμονίζεται...

✱

— Αὐτὸ τὸ πάτωμα μόνο, ξέρετε πόσο μοῦ στοίχισε; Πεντακόσες λίρες, κύριε μου! Πεντακόσες!...

Μιλοῦσε με πάθος και κουνούσε τὰ χέρια. Τὸ αἷμα τοῦ ἀνέθη στὸ κεφάλι και καθὼς τὸ ὑψώνει, ἀντικρύζω τὰ μάτια του νὰ με ξετάζουν μάγωνία. Μαντεύω τὴν ταραχὴ τους: «Μὴν τύχει και μοῦ φύγει κι αὐτὸς ὁ νοικάρης...»

Στὴν ἀδεια σάλα όπου συζητᾶμε, ἀπλώθη ὁ ἀντίλαλος τῆς φράσης του: «Πεντακόσες λίρες!...»

Σαυτὰ τὰ λόγια ξεχείλισεν ὁ καημός, ὅλες οἱ στερήσεις, ὅλοι οἱ πόθοι, ὅλα τὰ βάσανα ὅσπου νάποτελειώσῃ τὸ σπῆτι. «Πεντακόσες λίρες!» Ἄλλο δὲν βρῆκε πὸν ἀληθινὸ πὸν νὰ μαρτυρήσει για τὸ φόβο τὸν τρανό: μὴν τύχει κι αὐτὸς δὲν προκάνει νὰ χαρεῖ, ἀπὸ τὰ νοίκια, τὰ ξεδεμένα χρήματα... Καὶ ἄθελα τὰ μάτια μου, μάτια ἑνὸς ξένου, τοῦ προδίνουν τὴν ἀλήθεια: «Ὡς τότε θάχεις πεθάνει, φουκαρᾶ, βασανισμένε ἄνθρωπε...»

Ἐφυγα και τὸν ἄφισα φχαριστημένο. Τι πειράζει; Ἄφου ἀλλάξω σπῆτι. Σὰν ἀοχὴ ξεκινήματος μοῦ φαίνεται αὐτό. Ἄπ τὸ καινούργιο σπῆτι τὸ μάτι μου θάγκαλιάζει οὐρανὸ ἀνοιχτὸ και θά ξαποσταίνει σὲ κάτι πρασινισμένα ὑψώματα. Καὶ θά κυλᾶνε ἡσυχᾶ οἱ ὄρες στὸ καινούργιο σπῆτι. Καὶ θά μοῦ μιλᾶνε ὅλα, θά μοῦ μιλᾶνε για κάποιο μεθύσι πὸν τόσο λαχταροῦσα νὰ τὸ νοιώσω...

✱

Εἶχε ἀλλάξει μονομιᾶς ἡ σκηνοθεσία:

Συννεφιά πηχτὴ πλάκωσε. Ἡ μέρα φέγγει ἀσθενικά και στὸ τραῖνο μέσα ἀναψαν τὰ ἠλεκτρικά. Ἡ θάλασσα ἀγοιεμένη και αὐτὴ ξεχωρίζει κύματα θεώρατα νὰ χοροπηδᾶν και ἀφρούς νὰ σκᾶνε ἡ θάλασσα φουσκωμένη, γιγαντωμένη ἀπὸ κρυφὴν ὀρμὴ πὸν ἀκόμα δὲν ξέσπασε... Τὰ πάντα, ὡς κι ὁ ἀγέρας πὸν σοῦ μαστιγώνει τὸ μούτρο, προμηγᾶν τὴ μύρα...

Και εἶναι τόσο ἀσυνήθιστη ἡ σκηνοθεσία! Λὲς πὸς βρῖσκεσαι σᾶλλον τόπο...

Μονάχα κάτι ἀκόμα πρασινισμένα ὑψώματα και κάποια πουλιὰ πὸν τσιτσιρίζουν τρομαγμένα, μονάχα αὐτὰ μιλᾶνε για τὴ χώρα αὐτὴ με τὴν εἰρηνικὴ φύση. Ὅλα

[μου μέλιασε απ τὸ μπράτσο και με σταμάτησε. «Ἐδῶ θᾶ» —
τάλλα φέρνουνε μήνυμα ἀπὸ τὸλους ὅπου ἡ βαρυχειμωνιά
θὰ βαστάει μῆνες και μῆνες...

Στὸ τραῖνο, οἱ ἄνθρωποι κουκουλωμένοι κοιτᾶν πα-
ραξενεμένοι τούτη τὴν ξαφνικὴ ἀλλαγὴ. Ἀκόμα χτὲς ὁ
ἥλιος ἔστειλε στὴ γῆ τὸ ζεστό του τραγουδί, ἀκόμα χτὲς ὁ
οὐρανὸς με χαμόγελο ἀττικὸ ἔμοιαζε...

Κι ὕστερα, στὸ δρόμο, ἐκεῖ πὸν πηγαίναμε, ξαφνικά, πεν-
τέξη στάλες σου γαργαλᾶν τὸ πρόσωπο. Τὸ πανηγύρι ἄρ-
χισε. Τραγουδάει τώρα ἡ βροχὴ. Ἐνας-ἕνας παύουν εἰ
θόρυβοι γιὰ νὰ πλωθεῖ τοῦτο τὸ πολύφωνο και γλύαρο
τραγουδί...

«Σὰ νὰ βρισκεσαι σᾶλλον τόπο» λὲς μέσα σου. Κι
εἶναι τόσο ὠραῖο νὰ τὸ φαντάζεσαι, πὸν τὸ λὲς και τὸ
ξαναλὲς...

*—

Ἄπο πυρετός. Ἐνα λαχάνιασμα ξωπίσω ἀπ τῶναιρο.
Κύματα πυρετοῦ με πυρώνουν. Παραδέχεται στὴ θέρημ τὸ
κορμί, ἀνήμπορο και τρεμάμενο. Καὶ ἕνα ὄργιο φαντα-
σίας με ξεσηκώνει. Ὀπτασίες, ὀπτασίες λαχανιάζω σχεδὸν
κηρυγώντας ὀπτασίες πὸν γοργοχάνονται... Κάποτε ἀ-
νοίγω τὰ μάτια. Με τριγυρνᾶει ἡ ἡσυχία τῆς κάμαρης.
Ἄπο τις κουρτίνες, μιὰ λουρίδα ἡλίου γλίστησε. Φέρνει
στὴν κλειστὴ κάμαρη και στὸν ἄρρωστο μήνυμα ἀπὸ τὸ
πλατὺ χαμόγελο τοῦ ὑπαιθρου. Ὁρες δλάκαιρες κάθουμαι
και τὸ κοιτάζω τὸ γλυκὸ φῶς ὡς ἄργοσιτάλαμα νεροῦ
ἀπὸ βρύση μου φαίνεται...

Πάλι ὁ πυρετός με παίδευε τώρα κι ἀπὸ κείνη τὴν
κακοκιορία πὸν βάσταξε τόσο. Κινηματογραφικὰ περναῖ
εἰκόνες ἀπὸ μέρη ὅπου ἴσως νὰ εἶχα ζήσει μιὰ φορὰ:

«... Εἶχαμε μπεῖ στὸ δάσος. Ἐνα θαμπόφωτο τῶ-
λουξε ψηλά, κάπου ὁ ἥλιος θὰ θριαμβεῖ. Ὁργια τροπι-
κῆς βλάστησης. Τόσο, πὸν δύσκολα ἀνοίγαμε δρόμο μέσα
ἀπὸ θάμνους και χαμόδεντρα. Πὸν και πὸν, ὡς τὴν κορφή
γυμνά φῦλλα σὲ σχῆμα ἀλλόκοτο ἔγερναν μόνο ἀπ τὴν κόρ-
φη. Μυρωδιὲς βαρεῖες πὸν χαμοσέρνονταν, ἔκαναν νὰ μᾶς

σφιχταγκαλιάσουν, νὰ μᾶς πνίξουν... Ἡ ζωή, σὲ ὄργανο
ἐντατικό, σκορποῦσε χυμὸς και μυρωδιὲς. (Σὰ νὰ θυμη-
θηκα τὸ μέρος, ψιθύρισα: «Ἰ γ κ ο σ ἄ κ ι») Ὁ σύντροφός
— ναι ἡ καρδιά τῆς Ἀφρικῆς» μου εἶπε. Εἶχαμε φτάσει.
Ἐνα τετράγωνο ἀνοιχτό, σὰ σταυροδρόμι. Οἱ μαῦροι εἶχανε
κι ὅλας στήσει τις τέντες...

Μιὰ φωνὴ με ξυπνάει: «Θὰ πάρεις τὸ χαμόγελο; Θὰ
κρυώσει». Κουνῶ τὰ χέρια: Ναι, ναι, θὰ τὰ πάρω ὅλα.
Μόνο ἄς με ἀφίσουν ἐκεῖ... Πάει πιά ἡ ὀπτασία χάθηκε.
Ἡ λουρίδα τοῦ ἡλίου ἔχει ἀπλωθεῖ τώρα στὸ πάτωμα.
Ἀκούγονται ἀπ τὴν πλαϊνὴ κάμαρη οἱ παντούφλες τῆς
και μου φαίνεται πὸς ποτὲ δὲν θὰ πάψουν τὸ πᾶνε-κι-ἔλα
τους... Πάλι ὁ πυρετός πάλι εἰκόνες:

«... Με κάποιον ρυθμὸ πλατὺ ταξιδέβαμε. Θάλασσα,
οὐρανός, ἡ πλάση δλάκαιρη με κείνο τὸν πλατὺ ρυθμὸ
ἀνάσαιναν. Πλημμυροῦσε τὸ εἶναι ἀπὸ κάτι πὸν με λόγια
δὲ λέγεται — κάτι ὅμοιο με θριαμβὸ ὀλύμπιο. Μᾶς ἐπρο-
βόδαε ὁ ἀέρας σὲ κείνο τὸν εἰρημένο ταξίδι. (Πὸς τότε
ρουφοῦσα! Θέλω νὰ μπεῖ μέσα μου ὁ ἀθάνατος κείνος
ρυθμὸς πὸν θεοποιῦσε τὴ στιγμὴ.) Καὶ τὸν ἔπαιρναν
οἱ μηχανὲς και τὸν κομματίζαν τὸ ρυθμὸ κι ἔκαναν τὸ
κατάστρομα νὰ τρεμοσαλεύει. Τὶ ἀπόσφαιρα εὐτυχίας
ἦταν κείνη! Στὸ πλάι μου, ἄνθρωποι μιλοῦσαν σὲ μιὰ
γλώσσα ἄγνωστη. Οἱ ἄφροι — ἕνα παιχνιδίσμα κορμιῶν
πὸν χάνονταν και ξαναφαίνονταν. Ἡ θάλασσα — κάμ-
πος ἀπέραντος πὸν τὸν ὄργωνε ὁ ἀνεμος... Σὲ λίγο, θὰ
πρόβαλλαν ἀπ τὸ βάθος τὰ νησιά ὡς τῶρα τῶν γελασῶν
νησιῶν θᾶταν πραγματικότης σὲ λίγο! Κι ἀπὸ τῶρα ἔφερε
ὁ ἀνεμος ψιθυροὺς ἀπ τὰ γλυκὰ τραγουδία τῆς πατρίδας
μου...

Χάθηκε κι αὐτὴ ἡ εἰκόνα. Ἀνοίγω τὰ μάτια. Τὰ
χέρια μου βαρεῖα, ὡς καρφωμένα, ἀνήμπορα νὰ σαλέψουν.
Και τὸ κορμί ὄλο και τὸ φλογίζει ὁ πυρετός... Θὰ πε-
θάνω λοιπὸν, ἀληθινά;... Νὰ πεθάνω και νὰ μὴ νοιώσω
τίποτε ἀπ αὐτὰ;...

Ναι, θὰ πεθάνεις... Ὁ πυρετός δὲν παύει και θὰ
πεθάνεις... Καὶ στὴν πλαϊνὴ κάμαρη οἱ παντούφλες θὰ
σέρνονται πάντα. Καὶ θᾶρχεται τὸ γλυκὸ φῶς, θᾶρχεται
τὸ ἀναίσθητο φῶς νὰ χαδεύει κάθε μέρα τὸ πάτωμα. Κι
ἐσὺ δὲν θᾶσαι πιά μέσα σαῦτὰ! Δὲν θᾶσαι τίποτε, μήτε

πόνος, μήτε χαρά. Καί θά κυλάνε όλα δῶ μέσα ἤσυχά
καί ἀδιάφορα, σά νά μὴν ἔγεινε τίποτε...

«Σά νά μὴν ἔγεινε τίποτε...»

Τὴν πρώτη Κυριακὴ πού σηκώθηκα εἶχαμε ἀποφα-
σίσει νά βγοῦμε μὲ τὰμάξι...

Καί τώρα τὰμάξι κυλάει στὸν ἔξοχικό δρόμο. Ζεστό
πρωινὸ τοῦ χειμῶνα — ἀπὸ κείνα ὅπου ἡ ἰτιμόσφαιρα σὲ
περιλούζει σένα μπάνιο χλιαρό. Ἡλιος, ἥλιος, σωστό πα-
νηγύρι ἡλίου. Γοργᾶ μᾶς προσπερνᾶν αὐτοκίνητα ἀπὸ
ὅπου κυρίεζ κομφόντητες μᾶς ρίχνουν ἀλαφρὰ περιέργες
ματιές. Τὸ φῶς παιχιδίζει μέσα ἀπ' τὶς φυλλωσιές, ἀφί-
νοντας στὸ δρόμο, σταὐτοκίνητα, στὰ πρόσωπα μας ἕνα
μωσαϊκὸ ἀπὸ βοῦλλες φωτεινές καὶ σκιές...

Ἡ Ἄννα κάθισε ἀντίκρου μου. Στὸ πρόσωπό της τὸ
ἴδιο μωσαϊκὸ παίζει. Τῶνα της χέρι γλύστρησε ἀπ' τὸ κάθι-
σμα. Καί μόλις τώρα προσέχω πὼς ἡ ἄκρη τοῦ χερσιοῦ αὐ-
τοῦ ἔχει τὸ σχῆμα τοῦ κρίνου. Σάμπως νά ἔκοθα ἄνθος,
τάλαφροσηκῶν τὸ χέρι της καί τὸ φέρνω κοντὰ στὸ πρό-
σωπό μου, γιὰ νά νοιώσω τὸ ἄρωμα τῆς σάρκας. Μὲ
κοιτάζει καί μοῦ χαμογελάει...

Τὶ ὄμορφα πού κυλάει τὰμάξι!... Ἄ, τίποτε πιά νά μὴ
συλλογέμαι! Νά νοιώθω μόνο ὅπως τὸ μικρὸ τὸ παιδί πού
πρωταντικρῶζει τὸν κόσμον καί πού, σὸ, τι συντρίγει, βρίσκει
τὸ καινούργιο. Τὸ καινούργιο τὸ δικό μου, εἶν' ἀλήθεια,
ἦταν ἕνας σκοπὸς πού σά νά τὸν θυμᾶσαι — ἕνας σκο-
πὸς πού ξυπνοῦσε μέσα μου βαθιοὺς ἀντιλαλους ἀναμνή-
σεων... Ἔτσι, ἔτσι νά μὲ χαιρετάει, ἔτσι νά μοῦ χαμο-
γελάει τὸ κάθε τι πού θάπαντήσω στὸ δρόμο μου. Σὲ μιὰ
θάλασσα εὐφροσύνης ἀξήγητης κολυμποῦσα κείνο τὸ
πρωτῖ.

Δὲν εἶναι ἀρκετὸ τὸ ὅτι σηκώθηκα, τὸ ὅτι εἶμαι
καλὰ καί βγαίνω ἔξω;... Ὅμως ἐνοιωθα πάντα κ ε ἰ ν ο
νά μὲ κηρυγαίει ὅ,τι καί νά σκεπτόμουν κ ε ἰ πάντα θά
κατέληγε...

Κρατῶ τὸ χέρι της πάντα. Στὸ πρόσωπό της ἀπό-
μεινε τὸ χαμόγελο, ἕνα χαμόγελο ἀπλὸ ὅπως ὅλο τὸ εἶναι

της. Τὸ πρόσωπο φέγγει ὅλο ἀπὸ κείνο τὸ χαμόγελο
καί στὴν παραμικρὴ γωνιά του ὑπάρχει τὸ ἀντιφέγγισμα
τοῦ χαμόγελου. Τὰ μάτια ἤρεμα θεωροῦνε τὸν κόσμον· δὲν
ψάχνουν ἄλλο ἀπὸ κείνο πού ἡ αἴσθησις ἀγγίζει δὲν ἔ-
χουνε νά βροῦν...

Πῶς θά μπορούσαν λοιπὸν νά καταλάβουν τὸ δράμα
μου τὰ ἤρεμα μάτια; Κάθουμαι καί ρωτῶ τὸν ἑαυτό μου
καί βασανίζομαι νά μάθω τί νᾶναι ἀληθινὰ κείνο
πού μᾶς ἐνώνει. Τὶ νά μᾶς ἐνώνει ἔτσι πού κάποτε νά
μὴ ξεχωρίζει ὁ ἕνας ἀπ' τὸν ἄλλο; Ὁ πόνος· μόνο αὐτὸς ὁ
συνηθισμένους πόνος τῆς καθημερινῆς ζωῆς...

Τὸ χέρι της ξέφυγε ἀπ' τὸ σφιξιμὸ μου· γύρισε τὸ πρό-
σωπο κατὰ τοὺς κήπους.

— Κοίτα τί ὥραϊα! μοῦ εἶπε.

Καί ἄθελα μοῦ ξέφυγε τούτη ἡ βαθειὰ κραυγή:

— Ναί, μὰ εἶναι τόσο συνηθισμένα!

Δὲν εἶχε πεῖ τίποτε. Ἡ μονομουριστὴ σιωπὴ πού
μᾶς τριγυροῦσε ἦταν γεμάτη ἀπ' τὰ λόγια πού κρατήθηκα
νά πῶ...

Ἦταν γλυκὸ τὸ πρωτῖ κείνο ὅπου ἔφυγα. Ἀπαλὴ
δρῶσιὰ χάδευε τὴ γῆ, τοὺς κήπους, τὰ πρόσωπά μας. Τὴν
ἀπαλὴ δρῶσιὰ τὴν ἐνοιωθα νά μοῦ χαδεύει καί τὸ λογι-
σμὸ· σά νά τοῦδινε φτερά γιὰ νά πετάξει στὸν καθάριο
οὐρανὸ ὅπου δυὸ συννεφάκια ἀρμένιζαν. Παρθενικὰ ὅλα
φαντάζανε κείνο τὸ πρωτῖ· σά μόλις χιῆς νά πρόβαλλαν
στὸν κόσμον. Κι ὁ δρόμος μοῦ ξανοίγονταν σὰν καινούργ-
γιος — θάλεγε μιὰ ἀνοιχτὴ ἀγκαλιὰ ἀγνωστῆς γυναίκας.

Ναί τὸ πρωτῖ κείνο ἦταν γλυκὸ. Εἶναι μέρες ὅπου
ξυπνάει μέσα μου κάτι ἀπ' τὸν ποιητῆ. Μοῦ τριγυρνᾶει στὸ
μυαλὸ κάποιος σκοπὸς πού κάνει νά συμπληρωθεῖ σὲ τρα-
γοῦδι. Καί δὲν ξέρω μήτε τὴν ἀρχή, μήτε τὸ τέλος ἀπ' τὸ
τραγοῦδι. Κομμάτια του μόνο μπορῶ νά μαζέψω καί νά
πλάσω τοῦτο τὸν μὲ κομμένους ρυθμοὺς σκοπὸ. Καί νοιώθω
πὼς ποτὲ δὲν θά καταφέρω νά τὸ ψάλλω στὴν ἐντέλεια
τὸ τραγοῦδι τοῦ ὑπαιθρου, τὸ μεθυσιμένο τραγοῦδι τοῦ
πεζοπόρου πού ξεκινοῦσε κείνο τὸ πρωτῖ γιὰ τ'ἀγνωστο...

Δὲν τῆς εἶχα πεῖ τίποτε. Δὲν ἤξερε τίποτε παρὰ μο-

νάχα πὸς θάβγαίνα ἔξω, περίπατο. Τὰ εἶχα κανονίσει ὅλα· θὰ τῆς ἔγραφα καὶ θὰ τῆς ἔστειλα παρὰδες. Ἄν ἔρριχνα ἄγκυρα πουθενά, θὰ τὴν ἔπαιρνα κοντά μου. Τὰ εἶχα ὅλα ἐτοιμάσει κι ὁμως εἶχα σταθεῖ στὸ κατώφλι καὶ τὴν ἔβλεπα. Τὸ σθέλτο τῆς κορμὶ πῆγαινε κι ἐρχῶταν. Καθὼς ἔσκυθε, φαινῶταν νάνθιζι στὸ λαιμὸ τῆς ἢ χουδωτὴ σκιὰ τῶν ἀνασηκωμένων μαλλιῶν. Συγύριζε καὶ σιγοτραγουδοῦσε ἀδιάφορη, ξένη σαυτό πὸν μὲ κάρφωνε κεῖ. «Ἐμπρός, πᾶμε!» ἔλεγα. Μὰ ἀκόμα δὲ μοῦ βαστοῦσε. Τὸ σπῆτι τὸ γνωστό, ἢ κάθε γωνιά του, σὰ νὰ μοῦστελναν κάποιον βουθὸ παρὰπονο... Ὅπου, σηκώνει τὸ κεφάλι καὶ μὲ κοιτάζει καλὰ-καλὰ. «Τὶ ἔπαθες; μοῦ λέει. Τὶ κάθειςαι;» «Φεύγω!» τῆς ἔκανα. Καὶ χαμογέλασα μὲ τρόπο παρὰ-ξένο φαίνεται, γιατί στάθη καὶ μὲ κοίταξε. Ἐνοιωθα τὰ μάτια τῆς νὰ μοῦ ψάχνουν τὴ ράχη. Τάχα νὰ ἤθελε νὰ πεῖ τίποτε, νὰ μὲ φωνάξει ἴσως; Δὲν ἐγύρισα ὡστόσο. «Ἄσε!» ἔλεγα. Ἄν δὲ φωνάξει, θὰ πεῖ πὸς δὲν κατάλαβε. Κάλλιο ἀργότερα νὰ τῆς τὰ γράψω...» Καὶ νὰ πὸν ὡστόσο πρόσμενα νὰκούσω τῶνομα μου. Ὅμως φωνὴ δὲν μὲ κάλεσε ἀκόμα κι ὅταν εἶχα στρίψει τὸ δρόμο...

Ναί, αὐτὸ θὰ ἦταν. Ἦθελα νὰ φύγω μόνος. Δὲν ἤθελα νὰκούγω τὴ φωνὴ τῆς νὰ μοῦ τραγουδάει τὴ ζωὴ τοῦ σπιτιοῦ, δὲν ἤθελα νάντιζοῦζω τὰ μάτια τῆς νὰ μοῦ σιγολέν: «μεῖνε κοντά μου, μεῖνε!» μῆτε νάνταμῶνω τὰ χέρια τῆς πὸν καλοῦσαν τὸ χᾶδι... Νὰ ξεφύγω, νὰ ξεφύγω ἀπὸ ὅλα!

Καὶ εἶχα φύγει ἔτσι, σὰν τὸν κλέφτη.

Τακ-τουκ, τακ-τουκ. Τὸ βᾶδισμά μου στὴν ἡσυχία τοῦ ἐξοχικοῦ δρόμου. Ξυπνᾶν ἕνας-ἕνας οἱ κρότοι. Ἄπὸ κάποιον κῆπο μιὰ πόρτα τρίζει. Ἐνα σκυλὶ χιμάει στὰ κάγκελα του καὶ μοῦ γανγίζει. Ὑστερα πάλι τὸ βᾶδισμα μου.

Ὅλες οἱ αἰσθήσεις, ὅλες οἱ ἐντυπώσεις μαυτὸ τὸ βᾶδισμα ξυπνᾶν. Μαυτὸ τὸ μεθοδικό, σὰν τοῦ στρατιώτη σὲ πορεία, βᾶδισμα ἔχουνε ἐγει «εἰς προῦπάντησιν» τοῦ κόσμου.

Σκαλάζει χρυσὴ βροχὴ πάνω σὲ κἀτι κεῖ-κάτω. Εἶναι παρὰθυρο, εἶναι τζαμόπορτα; Δὲν ξεχωρίζω. Μὲ θαμπώνει μόνον τὸ χρυσαφένιο ὄργιο πὸν ὁ ἥλιος ξετυλίγει κεῖ-κάτω.

Ἄπὸ ἄλλο παρὰθυρο ἔγα πρόσωπο ἔσκυψε. Καὶ κεῖνο τὸ ἄγνωστο, τὸ στοργυλὸ πρόσωπο τῆς παιδούλας, σὰ νὰ μὲ προσοδοῦσε: «Στὸ καλὸ, στὸ καλὸ, ἔχε γειά...»

Σὲ λίγο ἕνα κάρρο ἔρχεται ἀργά. Εἶναι φορτωμένο ἀπὸ ξύλα καμπίνας κι ὁ ἄνθρωπος πὸν τὸδηγᾷ τραγουδᾷ ἕνα μονότονο σκοπὸ. Ἡ ἀκρογυαλιὰ ἐρημώνει τῶρα· κι ὁ καθέννας λύνει τὰ ξύλα τῆς καμπίνας καὶ τὰ μεταφέρει. Μόνον ἡ θάλασσα θὰ τραγουδάει πάντα...

Σὲ μιὰ στροφή, ἕνας τοῖχος δλόσκεπος ἀπὸ πρασιναῖδα. Πιὸ πέρα, πάλι ὁ δρόμος, ἀνοιχτὸς μπροστά μου, μὲ τὴν ἄσφαλο πὸν γυαλίζει στὸν ἥλιο σὰν κἀτι ὑγρὸ ἀκύμανο. Στὸ βάθος ὑψώνουνταν τὸ χεῖριο τοῦ ἐξοχικοῦ σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ...

Εἶχα σταματήσει. Ὁ ὕλιγγος τοῦ ἀνοιχτοῦ δρόμου, ἢ θεὰ τῆς στρατᾶς πὸν χάνεται θαρρεῖς στὸν ὀρίζοντα, μὲ μεθοῦσαν. Νὰ φύγω! Δὲν ἦταν πιά δικιά μου κραυγή. Ἦταν τῆς φυλῆς μου ἢ κραυγὴ αὐτῆ. Τὸ αἷμα μου κυλοῦσε μὲ ὀρμὴ καινούργια μὲ τὸν θρύλο τῶσων καὶ τῶσων τῆς πατρίδας μου, τωρινῶν καὶ παλιῶν, πὸν εἶχαν ξεκινήσει γιὰ τὰ πέρατα τοῦ κόσμου. Νὰ φύγω! Καὶ στὸ γυρισμὸ νὰ μὴ σταθῶ παρὰ ἐκεῖ ὅπου τὰ βουνὰ τὰ γλυκοπερεχύνουνε μενεξεδένιες δύσες, κι ὅπου ἡ θάλασσα νανουρίζει μυαλὸ καὶ καρδιά, ἐκεῖ ὅπου τὰ νησιὰ προβάλλουν ἀπ τὸ πέλαγο σὰν τὰ σκορπισμένα πετράδια κάποιας βουλιαγμένης κορώνας...

Κι ἐκεῖ, πάνω στὸ μεθυστικὸ ὄραμα, εἶχε γίνει αὐτό: Ἐνας ἄνθρωπος μὲ εἶχε σιμῶσει καὶ μοῦ ζήτησε σπῆρτα. Ὑστερα μοῦ ρώτησε τὴν ὥρα.

— Γιὰ ποῦ; τοῦ κᾶνω.

— Δουλειά!

Ἄπλωσε τὸ χεῖρι κατὰ κεῖ, σὰ νᾶθελε νὰ μοῦ πεῖ: «Πῶς; Δὲν εἶδες τὸ φουγάρο;» Τὸ φουγάρο πὸν ἔστειλε σὰν κατᾶρα στὸ γαλάζιο οὐρανὸ τὸν καινὸ, τὸ φουγάρο πὸν ὑψώνουνταν σὰ νόμος καὶ σὰν προσταγὴ τῆς Μηχανῆς; Μὲ εἶχε ἀφίσει καὶ τραβοῦσε κατὰ κεῖ, ἀλαφροκουνώνοντας τὸ κορμί. Τέτοιες χαρούμενες μέρες θὰ τοῦ φαίνονταν σὰν τρανὴ κοροῖδια. Τὶ θὰ ἔλεγε ἢ χαρούμενη μέρα σαυτό τὸν σύγχρονο Προμηθεᾶ, τὸν ἀλυσσόδετο στὴ Μηχανή;... Σίγουρα θὰ τὰ συνείθισε τόσο, πὸν θὰ προτιμοῦσε τὰ σκοτεινὰ κι ἀνήλιαγα ἐργαστάσια ἀπὸ κάθε

ἄλλο. Ἐκεῖ-μέσα ἰδρώνει, γίνεται δυο-κάτια, παιδεύεται· και σιγά-σιγά θάχει γίνει ἓνα μὲ τοὺς καπνισμένους τοίχους και ἡ ὄψη του θάχει πάρει κάτι ἀπ' τὰ μουντζουρωμένα τζάμια ποὺ χάσκουνε — παραφωνία στὴν τριγύρω μουσική...

Τὸν ἔβλεπα νὰ ξεμακραίνει σκυφτός. Και κουνούσε πάντα τὸ κορμί σὰ νάθελε νὰ τοῦ πεῖ. «Σὲ ξέρω, σὲ ξέρω και ἐσένα, φουκαρά μου! Κηρυγᾶς τὸνειρο...»

Ἦθελα νὰ πάρω τὸ κατόπι του και νὰ τὸν σταματήσω. Νὰ τοῦ πῶ ὅτι δὲν ἤμουν ὅπως μὲπαιρνε, ὅτι εἶξερα ποὺ βιάδιζα και τὶ ἔκανα, ὅτι ἡ ζωὴ τώρα πιά χοχλακούσε μέσα μου. Ἡ ζωὴ κι ὄχι τὸνειρο! Τῶδιωχα τὸνειρο. Ὅμως ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος δὲν θὰ μὲ πίστευε. Τὸ κατάλαβα καθὼς σταμάτησε και γύρισε νὰ μὲ κοιτάξει. Τὸ κατάλαβα καθὼς ξεκίνησε και πάλι κουνώντας πάντα τὸ κορμί: «Σὲ ξέρω, σὲ ξέρω...»

Ἐκεῖ, ἓνας ἄνθρωπος τόσο διαφορετικός ἀπὸ μένα, μὲ εἶχε δείξει τὸ δράμα μου, τὸ δράμα ὄλων ἐκείνων ποὺ κυνηγᾶνε τὸ ἄγνωστο. Σὰ μήνυμα τραγικὸ ἐκεῖ μοῦ φανερώθη ἡ Εἰρωνεία τῆς Φαντασίας...

Ὅμως ἔπρεπε νὰ φύγω. Καιρὸς γιὰ σκέψη δὲν ἔχωροῦσε. Ἐπρεπε· τώρα πιά τὰ εἶχα ὅλα ἐτοιμάσει...

Ἐνα σφύριγμα μακρόσυρτο. Μὲ τὶ εὐφροσύνη ποὺ τᾶκουσα! Σὰ σάλπισμα λυτρωμοῦ.

Τὸ τραῖνο ἔφτανε ἀπὸ μακριά...

Θ. ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

Γ'.

Ὁ εἰρωνικός, χαριτωμένος στίχος τοῦ Καβάφη: «σκοπεύοντας, μετά, ρητορικῶς νὰ τὸ ἀναπτύξει» ἀποτελεῖ, ὡς ἔγραψα ἤδη, μίαν ὡς ἐκ τῶν προτέρων ἀπάντησι, σὲ ὅσους θάσαν διατεθειμένοι νὰ θεωρήσουν τὴ ρητορία ὡς τὸ ἀπαραίτητο στοιχεῖο τῆς ποίησης ἴσως ὡς τὴν ποίησι αὐτή. Ἐρευνώντας πάντα μέσα στὸ ἔργο τοῦ Καβάφη, βρῖσκομε ὄχι πλέον μόνο ἀναιρέσεις διαφόρων ἐπιπόλαιων κριτικῶν ποὺ τοῦ ἔχουν γίνει, ἀλλὰ — ποὺ και ποὺ — ἐπιδέξια, ἐπιγραφικὰ βαλμένες ἓνα εἶδος ἀναλύσεις τοῦ ἰδίου του ἔργου, ἓνα εἶδος αὐτοκριτικῆς (μέρος τῶν ποιημάτων του, μεταξύ ἄλλων «Γιαννεὺς Γλύπτης», τοῦ «Μαγαζιοῦ», «Ἐνας γέρος», ἀποτελοῦν ὕλη γιὰ μιὰ θεωρία τῆς τέχνης, ἢ τῆς ζωῆς τοῦ τεχνίτη).

Ἐξηγοῦμαι: ἐλέχθη και ἐπανελήφθη μὲ πολλὴ ἴσως ἀποκλειστικότητα «Ὁ Καβάφης εἶναι ὄλο σκέψις». Βεβαίως: ἀλλ' ἔμενε νὰ λεχθεῖ ἀκόμη και νὰ τονισθεῖ: Ὁ Καβάφης εἶναι ὄλο αἰσθήσις. Γιατὶ μιὰ τέτοια παράλειψις, ἐν μέρει και παραμόρφωσις; Τὸ νὰ εἶναι «ὄλο σκέψις» δὲν ἀποκλείει ἀπὸ τὸ νὰ εἶναι και «ὄλο αἰσθήσις». Ὑπάρχουν στιγμὲς και στιγμὲς στὸν βίον.

Ὁ ἴδιος ὁ ποιητής, ἀναλύοντας τὸ ἔργο του, σ' ἓνα πολὺ ὠραῖο, πολὺ ὑποβλητικὸ ποίημα («Ἐκόμισα εἰς τὴν τέχνη») μᾶς λέγει:

Κάθομι και ρεμβάζω. Ἐπιθυμῖες και αἰσθησεις
ἐκόμισα εἰς τὴν Τέχνην — κάτι μισοειδωμένα
πρόσωπα ἢ γραμμὲς ἐρώτων ἀτελῶν
κάτι ἀθέβαιες μνήμες.

(Ἐννοεῖ ἴσως ἰδίως «μνήμες τοῦ σώματος»).

Συμπεραίνω: ὁ Καβάφης εἶναι και σκέψις και αἰσθησις, τὸ πῶς συχνά, ἂν ὄχι πάντα, ἢ μιὰ ἀπόλυτα χωρισμένη ἀπὸ τὴν ἄλλη.

Ὁ Καβάφης — θαυμάσιος πορτραίτιστας — ἐπιτυγχάνει ἰδίως, ὅπως ἔχω γράψει πρὸ ἐτῶν — στὰ πορτραῖτα λόγου. Τὸ πρόσωπο—ἱστορικό ἢ φαντασιώδες—ποῦ θέλει νὰ μᾶς παραστήσει, ἢ ἀναπαραστήσει, μᾶς σχεδιάζεται σιγά-σιγά, μὲ τὴν ὁμιλία του, μὲ τὰ λόγια ποῦ λέγει. Τὰ πορτραῖτα αὐτὰ μποροῦμε νὰ τὰ διαιρέσουμε σὲ δυὸ τάξεις: α) πορτραῖτα γενικά (généraliques ἢ composites) καὶ β) πορτραῖτα ἀτομικά. «Ἡ Δόξα τῶν Πτολεμαίων» ἀνήκει στὴν πρώτη σειρά, εἶναι ἰδίως πορτραῖτο composite, πρόκειται γιὰ ἕναν ἀπὸ τοὺς «πρώτους» Πτολεμαίους χωρὶς νὰ ὀρίζεται ποῖος, ἀλλὰ βεβαίως ἀπὸ τοὺς πρώτους — ποῦχαν τὰ μάτια τοὺς στραμμένα πρὸς τοὺς Σελευκίδας, τὴν αὐλή τους, τὸν τρόπον τους ἰδίως συγκληρονόμους σὰν κι αὐτοὺς τῆς μακεδονικῆς αὐτοκρατορίας. Ὁ «Φιλέλληνας» (ποῦ θεωρῶ πάντα ὡς τὸ ποίημα ἐκεῖνο ποῦ ἐκφράζει τὸ πῶς πολὺ τὴν πρωτοτυπία τῆς τέχνης τοῦ Καβάφη) εἶναι ἐπίσης ἕνα πορτραῖτο γενικό, ἐφαρμοδύσιμο σὲ πολλοὺς ἡγεμονίσκους τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, τῆς ἑλληνιζούσης. Ἀπεναντίας: «Ὁ Βυζαντινὸς ἄρχων ἐξῆριστος, στιχοῦργῶν» εἶναι πορτραῖτο ἀτομικό. Διάφοροι «Τάφοι» ὅπου ὀρίζεται καὶ ἡ ἡλικία, ἐπίσης. Ἀπὸ τὴν «Σχολὴ τοῦ περιωνίμου φιλοσόφου» εἶναι πορτραῖτο ἀτομικό.

Ἀλλὰ γιὰ νὰ λέγω ἀτομικὸ δὲν σημαίνει ὅτι τὰ τελευταῖα στεροῦνται γενικοῦ ἐνδιαφέροντος. Ἐάν ὁ «Δημάρατος» π.χ. ἔχει ἐνδιαφέρον ἱστορικό, ἀλλὰ τοῦ πορτραῖτα ἀτομικὰ μὲ πρόσωπα φανταστικά ἔχουν ἕνα ἐνδιαφέρον γενικὸ γιατί βρῖσκομε ἐκεῖ χαραγμένες — de main de maître — μερικὲς ἀπὸ τὲς γραμμὲς τὲς πῶς βαθιῆς τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς, ἢ ἄλλες πῶς ἐπίπλαστες ὀφείλονται στὴν ἐπίδραση μιᾶς ἐποχῆς παρακμασμένης (ὅπως ἀρέσκειται νὰ τὴν περιγράψει). «Στοὺς Νέους τῆς Σιδῶνος», αἴφνης, μᾶς δίδει τὴν ζωηρὴ εἰκόνα τῆς νεότητος τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, στὴν ὁποίαν ὡς ἦταν ἐπόμενο τὰ ἄθλα τῶν προγόνων δὲν ἔλεγον, δὲν ἤμποροῦσαν πλέον νὰ ποῦν τίποτε.

Γ. ΒΡΗΣΙΜΙΤΖΑΚΗΣ

«Aut famam sequere, aut sibi convenientia finge,
Scriptor. Honoratum si forte reponis Achillem,
Impiger, iracundus, inexorabilis, acer
lura negat sibi nata, nihil non arroget armis.
.....

Rectius Iliacum carmen declucis in actus,
Quam si proferres ignota indictaque primus».

(Horatii: De arte poetica liber)

Αὐτοὶ οἱ στίχοι τοῦ Ὁρατίου ἔρχονταν στὸ νοῦ μου, ἐνῶ ἐδιάβαζα τὸ εὐπρόσωπο βιβλιαράκι τοῦ ἐκδοτικοῦ οἴκου Μ. Ζηκίκη, ποῦ ἔχει γιὰ τίτλο: «Ἀχιλλεύς» μὲ συγγραφέα τὸ γνωστὸ μεταφραστὴ τοῦ Béranger καὶ Byron, τὸν ποιητὴ Λ. Ραζέλο. Ὁ πάντα νέος καὶ ζωντανὸς ποιητὴς τοῦ «Ars poetica» ἐπισφραγίζει μὲ τὸ κύρος του ἐκεῖνα, ποῦ λέει ὁ κ. Ραζέλος στὸν πρόλογο τοῦ ἔργου του καὶ κείνο ποῦ πραγματοποιεῖ μὲ τὸ ποίημά του. Ἄντι γιὰ ἐφήμερα γεννήματα τῆς φαντασίας προσφεύγει στὴν παράδοση — μάλιστα σὲ μιὰ παράδοση, ποῦ σήμερα μὲ τὶς νεωτεριστικὰς τάσεις τῶν διαφόρων χωρῶν σιγά-σιγά δὲ θὰ εἶνε σχεδὸν προσεχτικὴ παρὰ μόνον στοὺς Ἕλληνας. Ἐκλέγει ἀπὸ τὰ ὀμηρικὰ ἔπη καὶ τὴ μεταγενέστερη παράδοση τὰ κατάλληλα στοιχεῖα γιὰ νὰ ἀναπαραστήσῃ τὸν ἔρωτα Ἀχιλλέα - Πολυξένης, ἕνα ἐπεισόδιο δηλαδὴ ποῦ αἰώνια ἐνδιαφέρει τὴν ἀνθρωπότητα. Ἐκφράζει τὴν πελώρια δύναμη τοῦ ἔρωτα, ποῦ δὲ γνωρίζει ἀντίθετα στρατόπεδα καὶ γκρεμίζει τὰ τείχη ποῦ εἶναι στημένα ἀπὸ τὸ μῖσος μεταξὺ ἐθνῶν καὶ οἰκογενειῶν. Ὁμοιάζει λίγο μὲ τὸ θέμα τοῦ Shakespeare στὸ Romeo καὶ Julieta. Ὁ κ. Ραζέλος κατορθώνει νὰ δημιουργήσῃ — μὲ παλαιὰ ὕλικα — καινούργιο οἰκοδόμημα. Τὸ ποίημα διαιρεῖ σὲ δεκατρία ἄσματα. Στὰ τρία πρῶτα περιγράφει τὶς ἐτοιμασίες καὶ τὴν ἐπίσκεψη τοῦ Πριάμου στὸν Ἀχιλλέα. Στὰ τρία ἐπόμενα μᾶς παρουσιάζει τὸ φλογερὸ ἔρωτα, ποῦ μοιραία ἐπιφέρει τὴ συνάντησιν Ἀχιλλέως - Πολυξένης. Στὰ ἔξη ἄλλα — γιομάτα φόνους, πόνους καὶ μοιρολόγια — διηγῆται τὸ θάνατο τοῦ Πηλέδη, τὶς μάχες γύρω ἀπὸ τὸ νεκρὸ καὶ τὴν κηδεῖα του, ὅπου στὴν πυρὰ ρίχεται μέσα καὶ ἡ Πολυξένη γιὰ ὑστερη θυσία στὸ τραγικὸ τους πάθος, ποῦ ἔγινε αἰτία θλίψης καὶ πένθους γιὰ τοὺς λαοὺς. Τὸ δέκατο τρίτο — ὁ ἀριθμὸς nomen et omen =

βάζει τη σφραγίδα άπάνου στο σύνολο: ο Δίας συγκινείται από τα δεινοπαθήματα των ανθρώπων, θέλει να τους ελευθερώσει από τα κακά, αλλά δεν μπορεί — ή άμείλικτη Μοίρα έχει δεμένα τα χέρια του:

«Κι' ο Δίας π' αγαπούσε τους ανθρώπους,
Τινάζει την άμβρόσια, τη μεγάλη
Έκεινη κεφαλή του κι' άπ' τό θρόνο
Σηκώθη για να πάψη τα δεινά
Τ' ανθρώπινα και κάλεσε τον Πόνο.
Μά πέρα κεί σε βάθη σκοτεινά
Κυτάζει ξάφνου, κ' είδε παγωμένη
Νά στέκετ' άντικρύ του ή Είμαρμένη».

Έτσι βάζει ο ποιητής τη Μοίρα για κεντρική ιδέα του ποιήματος — για να μείνει πιστός στην άρχαία παράδοση.

Άν και δεν κατόρθωσε — μ' όλο τό δούλεμα του στίχου — ν' άποφύγη πάντα τη χασμωδία και να πετύχη παντού την άρμονία μορφής και περιεχομένου, έχει όμως πολλά άξιόλογα σημεία ή μορφή του ποιήματος. Τη διήγησή του τη στολίζουν όμορφες περιγραφές. Η δημοτική του γλώσσα έχει μέσα της καλά τοποθετημένα άρχαία στοιχεία, δικαιολογημένα από τό ύφος. Τα ένδεκασύλλαβα του τά κόβουν κανονικά (στον 6 και 8 στίχο) τά δεκασύλλαβα ως άνάπαυση και άποφυγή της μονοτονίας που πάντα άπειλεί τό έπικό ποίημα.

Ό «Άχιλλεύς» του κ. Ραζέλου θά έχει να παλεύει — άς έλπίζουμε πώς θά νικήσει ήρωικά — με τό βιαστικό και επιπόλαιο σύγχρονο κοινό, που δεν είναι μαθημένο για έπικό ποίημα και δε θέλει να βρη καιρό για άνάγνωση πολλών στίχων, όσο όμορφοι και νάναι, και από τό άλλο μέρος θά βρísκει πάντα μπροστά του ένα άλλο φοβερό αντίπαλο — τον Όμηρο. Γιατί ο άναγνώστης διαβάζοντας τό ποίημα τούτο θυμάται όλοένα τον Όμηρο και άθελά του κάνει μιá σύγκριση, που δεν μπορεί να μην άποβή άδικη.

ANDRE HORVATH

Άπό συλλογές ποιημάτων του κ. Γ. Τσουκαλά. «Τά Έρωτικά» του 1925 και «Ό Χωρισμός» του 1926. Ό κ. Τσουκαλάς είναι καλός χειριστής του στίχου — και στον δεκαπεντασύλλαβο και στους συντομοτέρους.

Άπό τά Έρωτικά άς σημειώσουμε τό XVIII που έχει ιδιαίτερη χάρη.

«Καράβια είν' οί ψυχές μας, κι' άρμενίζουν
Μές στη γαλήνη της βραδυάς.
Τίς πλώρες τους στολίζουν τά στεφάνια
Με τάνθη της πρωτομαγιάς».

Άπό όμορφοι σίχοι άπ' τό ποίημα αυτό,

«Μές στα κατάρτια, οί ρόδινες σημαίες
Του έρωτος αναριγούν».

Στον «Χωρισμόν» ξεχωρίζουμε τη «Νοσταλγία», τά «Φτωχά πουλιά», «Και να ζητήσω στη σιωπή». Στο τέλος της συλλογής αυτής βρίσκεται ή «Μπαλάντα της Μικρής Άρραβωνιαστριάς». Να παραθέσουμε μερικους σίχους:

«Άκουμπισμένη στο παράθυρο
.....
προσμένα νάρθη ο άγαπημένος μου
«άπ της χρυσής αύγής τά μέρη
«καβάλλα σάλλογο του πόθου μου
.....
«Θά ξεπεζέψη ο άγαπημένος μου
«στού έρημικού σπιτιού την πόρτα.
«Τόσον καιρό είμouνα μονάχη μου
«που την έπνίξαν τάγρια χόρτα».

Οί συλλογές καλά τυπωμένες είναι έκδόσεις του Οίκου «Γ. Τσουκαλά», 126 Στοά Φέξη. Μεταξύ των νέων έργων του κ. Τσουκαλά που άγγέλλονται στο έξώφυλλο του «Χωρισμού» είναι ένα ρομάντο: «Συ δεν ήρθες ποτέ».

«*Αυπημένα Δουλούδια*» Γιάννη Χονδρογιάννη (Τυπ. Μακρή και Σία Άθήναι). Τά τραγούδια αυτά μοιάζουν νάναι γραμμένα, όπως ο ίδιος ο ποιητής τό λέγει άλλωστε στο προλογικό του τραγούδι, χωρίς σκοπό και μόνο άπ' την ποιητική του διάθεση. Πρώτό παρόν άρκεται σε σίχους που γράφει, φαίνεται, μ' άρκετη εύκολία πέρνοντας για φόντο πάντα τη θλίψη που είναι και τό κύριο χαρακτηριστικό τους. Με περισσότερη προσοχή στην άπόδοσι και στο λεκτικό ίδίως — γιατί τά μοτίβα του είναι πολλές φορές όμορφα — ο κ. Χονδρογιάννης θά μπορέσει νομίζουμε να μάς δώσει άξιόλογη έργασία. Ήδη στο βιβλίο του αυτό υπάρχουν ποιήματα που άξίζει να σημειωθούν. Άναδημοσιεύουμε εδώ τά «Βουνά» που μάς άρεσε.

ΒΟΥΝΑ

Ἄντικρυνά κι' ἀντίπερα στή θάλασσα βουνά
τετράψηλα κι' ἀπέραντα βαρειά και τρισμεγάλα
κι' ἀμάργαλα ὡς ἀπλώνεστε, στυγνά και σκοτεινά,
τῆ θάλασσα στεριώνετε και τ' οὐρανοῦ εἶστε σκάλα.

Τὰ σύγνεφα σᾶς θάβουνε στή βαρυχειμωνιά
και στὸν πιὸ δλόλαμπρο καιρὸ σᾶς κορφοστεφανώνουν,
τὰ κύματα στίς ράχες σας βογγοῦν στήν τρικυμιά
και στή γαλήνη σᾶς φιλοῦν γλυκά και σᾶς μυρῶνουν.

Μὰ ἐγὼ μὲ βλέμμα θλιβερὸ βουνά μου σᾶς θωρῶ.
Μοῦ φαίνεται σὰ νᾶσαστε και σεῖς δυστυχισμένα,
σὺν κάποια θλίψη νᾶχετε και κάποιο μυστικὸ
ποῦ σᾶς βυθίζει σ' ὄνειρα, ποῦ σᾶς βαραίνει — ὠϊμένα!

Πόθεν ἡ ἔπωνυμία "Γερωνικός" εἶναι ὁ τίτλος μιᾶς μικρῆς πραγματείας τοῦ κ. Ἀποστόλου Γ. Κωνσταντινίδη, ἡ ὁποία πρωτοφάνηκε στὸ Ἡμερολόγιο "Ὁ Φάρος τῆς Ἀνατολῆς" (1927). Γερωνικός εἶναι ἔπωνυμία ποῦ δόθηκε στοὺς Πηλιορείτες και ἐν γένει στοὺς Βολιώτες, και μὲ τὴν ὁποίαν ἐννοοῦν τὸν ὀπισθοδρομικό. Μιὰ ἐξήγηση τῆς προελεύσεως τῆς ἔπωνυμίας εἶναι ὅτι ἕναν καιρὸ στὸ Πήλιον ζοῦσε κάποιος γέροντας μὲ λαϊκὴ ξυπνάδα, ὀνομαζόμενος Νίκος στὸν ὁποῖον συχνὰ προσέτρεχαν οἱ ἀπλοῖκοι γιὰ νὰ τοὺς λύει δύσκολα γι' αὐτοὺς ζητήματα. Ἀλλὰ κατὰ τὸν κ. Κωνσταντινίδη ἡ ἐξήγηση αὐτὴ δὲν εἶναι ἡ σωστὴ. Ἡ ἔπωνυμία κατ' αὐτὸν εἶναι διαφθορὰ τῶν λέξεων "Γερόντων νίκος" και πηγάζει ἀπὸ τὴν μάχη (κατὰ τοὺς Μηδικούς πολέμους) ποῦ συνήψαν γέροντες Θεσσαλοὶ ἐναντίον Περσῶν ποῦ εἶχαν ναυαγήσει κοντὰ στὰς Μύρας, και στήν ὁποία οἱ γέροντες ἦσαν οἱ νικηταί. Μετὰ τὴν ἐπιτυχία των οἱ χαρούμενοι γέροντες ἔστησαν χορὸ, και ἡ θέση ὅπου χορεύσαν ὀνομάστηκε Χορευτὸ (ἐπίνειον τῆς Ζαγοράς).

"*Χαρακτήρες Θεοφράστου*" Μαρίνου Σιγούρου (Ἐκδοτικὸς Οἶκος Α. Κασσιγόνη, Ἀλεξάνδρεια 1927).

Ὅταν εἶπαμε στὸ τελευταῖο τεῦχος μας πὼς θὰ γράφαμε στὸ παρὸν γιὰ τὴ μετάφραση τῶν Χαρακτήρων τοῦ Θεοφράστου ὑπὸ τοῦ κ. Μαρίνου Σιγούρου, δὲν ἐνομιζαμε (ἂν και κάτι διαδιδότανε και τότε) ὅτι θὰ γράφαμε μὲ τὴν δυσθυμία ποῦ αἰσθανόμαστε τώρα. Ἡ παραίτηση τοῦ κ. Σιγούρου ἀπὸ Γενικὸς Πρόξενος εἶναι γιὰ τὸν πνευματικὸ βίον τῆς Ἀλεξανδρείας μιὰ σημαντικὴ ἀπώλεια. Βέβαια ἕνας Γενικὸς Πρόξενος δὲν ἔρχεται γιὰ νὰ μείνει

παντοτινὰ — ἀλλ' ἂν ἔμενε ὁ κ. Σιγούρος δυὸ χρόνια ἢ και ἕνα μόνο χρόνο ἀκόμη θὰ ἐκέρδιζε πολὺ ἢ διανοουμένη Ἀλεξάνδρεια. Θυμούμαστε μὲ τὴ ἐνθουσιασμὸ — ἀλλὰ και μὲ πόση ἀλήθεια — στὸ τραπέζι ποῦ ἔκαμαν στὸν κ. Σιγούρο οἱ Ἀλεξανδρινοὶ λόγιοι, στή Μαζαρίτα, ὁ ἐκλεκτὸς Νεοζωΐτης κ. Κ. Ν. Παπᾶς ἐξέφρασε τὴ χαρὰ ποῦ εἶχαν ὅλοι τους νὰ ἀποκτήσουν ὡς ἀντιπρόσωπο τῆς ἀγαπητῆς πατρίδας ἕναν ἄνθρωπο τῶν γραμμάτων.

Ἡ μετάφραση τῶν "Χαρακτήρων" εἶναι καμωμένη σ' εὐχάριστη δημοτικὴ γλῶσσα, μὲ φράση γεμάτη ἐνάργεια, συνοδεύονται δὲ μὲ ἐπεξηγηματικὲς σημειώσεις.

Σ' ἕνα ἐκτενὴ πρόλογο ὁ κ. Σιγούρος δίδει πληροφορίες γιὰ τὸ βίον τοῦ Θεοφράστου. Ὁ Θεοφράστος, ἀπ' τὴ Λέσβο, ὑπῆρξε ὁ πρῶτος διάδοχος τοῦ Ἀριστοτέλη. Εἶχε ὁμως και ἀντίζηλο γιὰ τὴν διαδοχὴ αὐτῆ, τὸν Εὐδημο, ἀπ' τὴ Ρόδο. Ὁ Ἀριστοτέλης ἀργησε νὰ φανερώσει τὴν προτίμησίν του, και ἐπὶ τέλους δὲν τὴν ἐδήλωσε παρὰ κίπως κρυπτικά. "Ἐνὼ περπατοῦσε μὲ τοὺς μαθητὰς" τῆς του σταμάτησε τὴ φιλοσοφικὴ του συνομιλία κ' ἐζήτησε λίγο διαλεχτὸ κρᾶσι τῆς Ρόδου και τῆς Λέσβου. "Ὅταν τοῦ ἔφεραν" και ἐδοκίμασεν, εἶπε λόγια ἐγκωμιστικὰ και γιὰ τὰ δυὸ κρᾶσιά, "ἐπρόσθεσεν ὁμως: ἡ δ ἰ ω ν ὁ Λ ἔ σ β ι ο ς"

Ἡ διδασκαλία τοῦ Θεοφράστου φημίσθηκε στὸ ἐλληνικὸ: ἔφθασε νὰ ἔχει 2000 μαθητὰς. "Ἐνας ἀπ' τοὺς μαθητὰς του ὑπῆρξεν ὁ Μένανδρος.

Πέθανε σὲ ἡλικία 85 ἐτῶν, κατὰ τὸν Διογένη Λαέρτιο. Κατ' ἄλλες πηγὰς ὑπερέβη τὰ ἐνενηντα ἢ και τὰ ἑκατό. Εἶχε παράπονο ὅτι ὁ βίος τοῦ ἀνθρώπου εἶναι βραχὺς ("ὅποτ' ἀρχόμεθα ζῆν, τότε ἀποθνήσκομεν"): ἤθελε νὰ ζήσει περισσότερο.

Ἐχομε ἐλάχιστο μέρος τοῦ ἔργου τοῦ Θεοφράστου τοῦ ὁποῖου τὰ συγγράμματα — φιλοσοφικά, καλλιτεχνικά, ἱστορικά και ἐπιστημονικά — ἦσαν ἄνω τῶν 200.

Ὁ κ. Σιγούρος ἐκθέτει τὰ κυριώτερα, κατ' αὐτόν, σημεῖα τῆς φιλοσοφίας τοῦ Θεοφράστου και κάμνοντας παρατηρήσεις πάνω στοὺς "Χαρακτήρας" μιλά και γιὰ τὸν Λασκαράτο.

"Ὅπως ὁ Θεοφράστος πῆρε τὸ ὕλικὸ τῶν Χαρακτήρων ἀπὸ τὴν Ἀθηναϊκὴ ζωὴ, στὰ χρόνια τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ἔτσι και ὁ σατυρικός ποιητὴς Λασκαράτος τὸ βρῆκε στήν Κεφαλλονία τῆς ἐποχῆς του. Τὸ Ἰ δ ο ὐ ὁ Ἄ ν θ ρ ω π ο ς τοῦ Λασκαράτου ἔχει ξεχωριστὸ χαρακτήρα".

"Οἱ Χαρακτήρες τοῦ Λασκαράτου εἶναι μιὰ πνευματικὴ ἀνα

τομία, μιὰ ψυχάνάλυση, μιὰ διάγνωση κάθε ήθικης άρρώστειας μέσα στὸν στενὸ περίγυρο τῆς πατρίδας του”.

Αὐτὸ Ἕλληνας, λέγει ὁ κ. Σιγούρος, μετέφρασαν τὸν Θεόφραστο σὲ ξένες γλώσσες. Ὁ Κοραῆς στὰ Γαλλικά (1799) καὶ ὁ Ἑπτανήσιος Λεονταράκης στὰ Ἰταλικά (1830).

A. T.

BIBLIA ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

ΔΩΡΑΣ ΜΟΑΣΤΕΟΥ: “*Στίχοι*” τυπ. Ἑταιρίας “Π. Δ. Σακελλάριος”. Ἀθήνα 1927.

ΝΙΚΟΥ ΠΡΟΕΣΤΟΠΟΥΛΟΥ: “*Τραγούδια*” τυπ. Ἑταιρίας “Π. Δ. Σακελλάριος”. Ἀθήνα 1927.

ΑΛΚΗ ΘΥΡΥΛΟΥ: “*Ἡ Δεκάτη Τρίτη Ὁρα*”. Τραγούδια, διηγήματα. Τυπ. Ἐκδ. Οἴκου Μ. Σ. Σαριβαξεβάνη. 3, ὁδὸς Φειδίου. Ἀθήνα 1927.

ΠΟΛ. Τ. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ: “*Ὁ Ὑπερκόσμιος Παρνασσός*” (Πνευματιστικαὶ Μελέται). Ἐκδοσις Ἐκδοτικῆς Τμημάτων Ἑταιρείας “Γκρέκα”. Ὀδὸς Βουλῆς 15, Ἀθήνα 1926.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

“*Ερμῆς*” ἀριθ. 5. Ἀπρίλιος. Ἀλεξάνδρεια. Μὲ συνεργασία Καζαντζάκη, Μαρσέλου καὶ ἄλλων. Ἀπ’ τὲς βιβλιοκρίσεις μιὰ εἶναι τοῦ κ. Ε. Π. Π. πάνω στὸ βιβλίον τοῦ Κορδάτου “Χριστιανικὴ καὶ Ἀρχαῖες Θρησκείες” ἀπὸ τὴν ὁποία ἀποσποῦμε μιὰ παρατήρηση τοῦ κριτικοῦ, ὅτι ὑπάρχουν μελετητὰ πού ἐφθασαν ὕστερα ἀπὸ πολὺ στοχασμὸ “στὴν πεποιθῆσι πὼς ἡ ἐρμηνεία τοῦ ἱστορικοῦ “γίνεσθαι” μὲ τὴν τυπικὴ διαλεκτικὴ τῶν οἰκονομικῶν ἀξιών ἀποκλειστικὰ εἶναι μονόπλευρη, ἄρα ἀτελής καὶ χαμικὴ. Πιστεύουν πὼς τὸ πρόβλημα ἀπλουστεύεται ἔτσι πολὺ ἐπικίνδυνα γιὰ τὴν κατανόησίν του, ἐνῶ στὸ βάθος εἶναι ἀπειρώς πὸ πολὺπλοκο, δυσκολοεξήγητο καὶ σκοτεινόν. Ἡ ὕλιστικὴ προοπτικὴ τῆς ἱστορικῆς ἐξέλιξης ἀφίνει κατὰ τὴ γνώμη των, μιὰ σειρά ἀπὸ ἀναρίθμητους συντελεστὲς ἔξω ἀπὸ τὰ ὅρια τοῦ ὀπτικοῦ πεδίου”.

“*Δογοτεχνικὴ Ἐπιθεώρηση*” ἀριθ. 2. Μάρτης 1927. Ἀθήνα. Πολὺ καλὸ φυλλάδιον. Ἔχει μετὰξὺ ἄλλων, ἓνα σύντομον διήγημα τοῦ μεγάλου συγγραφέα Βουτυρά, στίχους τοῦ Φανὴ Μιχαλοπούλου,

τοῦ Βάρναλη καὶ τοῦ Δρουσιώτη, καὶ μετάφραση ἑνὸς ποιήματος τοῦ Cardonnel ἀπ’ τὸν Τέλλο Ἄγρα.

“*Νεο-Ἑλληνικὴ Τέχνη*”, χρόνος Α’. Ἀθήνα. Περιοδικὸ πού δικαίονει πληρέστατα τὸ πρόγραμμά του καὶ ἄξιο κάθε ὑποστήριξης. Τὸ φυλλάδιον τοῦ Μαρτίου περιέχει στίχους τοῦ κ. Κ.Γ. Καρυωτάκη, μιὰ μετάφραση ποιήματος τῆς Comtesse de Noailles ἀπὸ τὴν Μυρτιώτισσα, ἓνα διήγημα τοῦ κ. Δανάη κ.ἄ.

“*La Semaine Egyptienne*” Κάϊρο. Τὸ περιοδικὸ αὐτὸ ἐξάκολουθεῖ νὰ προσφέρει στοὺς ἀναγνώστας του ἐξαιρετὴ φιλολογικὴ ἐργασία. Συνεργάζονται διαπρεπεῖς γαλλόγλωσσοι λόγιοι τῆς Αἰγύπτου.

“*Φιλότεχνος*” Βόλος. Τεύχος Ζ’. Φεβρουάριος 1927. Στὸ τεύχος αὐτὸ διαβάσαμε ἓνα διήγημα τοῦ κ. Παύλου Μύρτη. “Ἐνα Φλυτζάνι Τίλιο” γραμμὸ μὲ τὴ χάρη πού ἔχει ἡ πρόζα τοῦ γνωστοῦ αὐτοῦ Ἀλεξανδρινοῦ λογιῶ. Ἐλκύομε τὴν προσοχὴ σ’ ἓνα ἐκτενὲς καὶ βαρυσήμαντον ἄρθρον τοῦ Ἀλκη Θυρῦλου. “Ἡ Ἑλλάδα γυρεύει τὸν ἑαυτὸ της” Σημειώνομε στίχους τοῦ Ἰσαντρου Ἄρι, τῆς Μυρτιώτισσας, καὶ τοῦ Μαιμέλη. Πολὺ μ.ς ἤρесе ἡ δημοσίευση παροιμιῶν ἀπὸ τὴ συλλογὴ τοῦ κ. Σαμσαρέλλου (Ἄγρια - Βόλος): πολυτιμώτατον πρᾶγμα καὶ γλωσσικῶς καὶ σχετικῶς πρὸς τὸν χαρακτήρα τοῦ λαοῦ εἶναι ἡ παροιμία (μὲ ἀκριβεία καταγεγραμμένες).

“*Αναγέννηση*”, τεύχος 6. Φλεβάρης 1927. Ἀθήνα. Περιέχει ἓνα ἄρθρον κοῖ αἰσθητικῶς καὶ ἀρχαιολογικῶς ἐνδιαφέρον τῆς Σέμνης Παπαστυρίδη γιὰ τοὺς ἀρχαίους ἑλληνικοὺς καθρέπτες. Ἐπίσης συνεργασία τοῦ Βάρναλη, τοῦ Γιαννίδη, τοῦ Ἀλκη Θυρῦλου καὶ ἄλλων.

“*Ἴσις*”, ἔβδομαδιαῖον περιοδικόν. Ἀλεξάνδρεια. Εἶναι πάντα ἐνήμερον στὰ φιλολογικὰ καὶ καλλιτεχνικὰ γεγονότα πού συμβαίνουν γύρω μας. Ἰδιαίτερα σημειώνομε τὸ «δελτίον ἔβδομάδος» ὅπου σχολιάζονται τὰ διάφορα παροιγιακά μας ζητήματα.

“*Διδασκαλικὸν Βῆμα*”. Ἐπίσημον ὄργανον τῆς Διδασκαλικῆς Ὁμοσπονδίας. Ἀθήνα.

“*Ἐλευθερία*”. Μεγάλῃ Κυπριακῇ ἐφημερίδι ἐκδιδομένη δις τῆς ἔβδομάδος, Λευκωσία.

“*Ἀρκαδία*” (ἔτος β’.) Δεκαήμερος Ἑλληνικὴ ἐφημερίς τοῦ Σικάγου.

“*Ἡ Νέα Ἀγωγή*”. Μηνιαῖον παιδαγωγικόν δελτίον. Χρόνος Α’. ἀριθ. 3. Μάρτης 1927. Ἀθήνα.

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

ΣΤΙΣ 21 ΜΑΡΤΙΟΥ πέθανε στο Γαλλικό Νοσοκομείο Ἀθηνῶν ὁ ζακωστὸς ἠθοποιὸς καὶ μεγάλος σκηνοθέτης Θωμᾶς Οἰκονόμου, ποὺ ἐμεῖς οἱ Ἀλεξανδρινοὶ εἶχαμε γνωρίσει καὶ ἐκτιμῆσει κατὰ τὸ πέρασμά του ἀπ' τὴν Ἀλεξάνδρεια πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ὅπου εἶχε δώσει μερικὲς παραστάσεις ἀλησμόνητες στὸ Belvedere καὶ μιὰ ἀποχαιρετιστήριο στὸ Kursaal.

Ὁ Θωμᾶς Οἰκονόμου, γιὸς τοῦ περιφήμου ζωγράφου Ἀριστείδη Οἰκονόμου, γεννήθηκε στὰ 1867 στὴ Βιέννη· ἀπὸ μεγάλη ἀγάπη πρὸς τὸ θέατρο μπήκε πολὺ νέος στὴν ἐκεῖ δραματικὴ σχολή. Ὅταν τελείωσε τὶς σπουδὲς του ἔπαιξε ἰδίως στὴ Γερμανία σὲ διαφόρους θιάσους. Στὴν ἀρχὴ τοῦ 1900 προσεκλήθη στὴν Ἑλλάδα γιὰ νὰ λάβει μέρος στὴν ὁργάνωση τῆς δραματικῆς σχολῆς τοῦ Βασιλικοῦ Θεάτρου ὅπου ἐδίδασκε μιμικὴ καὶ ὑπόκριση· ἀργότερα διωρίσθη σκηνοθέτης τοῦ Βασ. Θεάτρου. Ἡ ἐργασία του ὡς «ρεζισέρ» θὰ μένει ἀλησμόνητη στὰ θεατρικὰ χρονικά. Εἶχε τὸν τρόπο νὰ ἐπιβάλλει τὴν πειθαρχία καὶ τὴ μελέτη στοὺς ἠθοποιούς. Ἀνέβασε τότε μὲ μεγάλη ἐπιτυχία ἕνα «Φάουστ» καὶ μιὰ «Ἰφιγένεια» μὲ ἀξέχαστο καλλιτεχνικὸ θρίαμβο.

Μετὰ τὴ διάλυση τοῦ Βασιλικοῦ Θεάτρου ὁ κ. Θ. Οἰκονόμου προσελήφθη στὸ θίασο Κυβέλης, καὶ γιὰ πρώτη φορὰ ἐνεφανίσθη στὴν Ἑλλάδα ὡς ἠθοποιὸς εἰς τοὺς «Βρυκόλακας» τοῦ Ἴφεν στὸ ρόλο τοῦ Ὁσβάλδου δικαιώσας τὴ φήμη του μεγάλου καλλιτέχνη τῆς γερμανικῆς σκηνῆς. Ἐπαιξε καὶ ἄλλους δυνατοὺς ρόλους. Στὴ «Νόρα», στὸν «Πατέρα» τοῦ Στροίμπεργκ, στὴ «Φλωρεντίνη Τραγωδία» τοῦ Ὁσκαρ Οὐάιλντ, στὶς «Ἀλυσίδες» τοῦ Ταγκόπουλου.

Ὁ Θωμᾶς Οἰκονόμου μὲ τὴν μεγάλη καλλιτεχνικὴ ψυχὴ δὲν ἐπέζητησε νὰ ἐκμεταλλεῖται τὸ δυνατό του ταλέντο καὶ πέθανε πτωχὸς θύμα τῶν ἰδεῶν του καὶ τῶν περιστάσεων.

Ἀπ' τὸ τελευταῖο τεῦχος μας ἀναδημοσιεύθηκαν τὸ ποίημα «Ἀπόβροχο Δελινό» τοῦ Κωστή Βελμύρα στὴν ἐφημερίδα «Ἐφημερίς» τῆς 2 Ἀπριλίου, καὶ τὸ ποίημα «Προσομνὴ» τῆς Ρίκας Σεγγοπούλου στὸν «Κυριακάτιο Ταχυδρομίο» τῆς 10 Ἀπριλίου.

ΤΟ ΑΡΙΣΤΕΙΟΝ δόθηκε ἐφέτος σὲ δυὸ γλύπτες, τὸν κ. Γ. Χαλεπᾶ καὶ τὸν κ. Κ. Δημητριάδη· σὲ δυὸ ζωγράφους, τὸν κ. Γ. Ροῦϊλ καὶ τὸν κ. Ἐπ. Θωμόπουλο· καὶ σ' ἕνα μουσικὸ τὸν κ. Δ. Μητρόπουλο. Στὸν λόγο του περὶ τῆς ἀπονομῆς τῶν ἀριστείων ὁ γραμματεὺς τῆς Ἑλληνικῆς Ἀκαδημίας κ. Μενάρδος, εἶπε τὰ ἑξῆς γιὰ τὸν κ. Μητρόπουλο:

“Ὁ μουσικὸς ἀριστεὺς εἶναι νεώτατος καὶ λαμβάνει κατ' ἐξαίρεσιν ἀριστεῖον, διδόμενον συνήθως εἰς παλαιότερους ὡς στεφάνωμα τελειωμένης ἐργασίας. Ἀλλὰ πρόκειται περὶ πραγματικῆς μουσικῆς μεγαλοφυΐας. Ὁ κ. Μητρόπουλος ἀσχέτως πρὸς τὴν σειράν τῶν ἀξίων πολλοῦ λόγου μουσικῶν του συνθέσεων ἔχει εἰς τὸ ἐνεργητικόν του τὴν ὑπέροχον αἰσθηματικὴν ἀντίληψιν τῶν μεγάλων ἀριστουργημάτων τῆς μουσικῆς, ἡ ὁποία ὑπερβαίνει τὰ ὄρια τῆς ἐρμηνείας καὶ καταπὰ σχέδιον ἀναδημοουργίας.”

Ἀπ' τες προσεχεις ἐκδόσεις τῆς «Νέας Τέχνης» μιὰ εἶναι ἡ μετάφραση γαλλικῶν ποιημάτων τοῦ κ. Σκούφη. Θὰ γίνῃ ἀπὸ τρεῖς ἐκ τῶν δοκιμοτέρων ἐλλήνων ποιητῶν καὶ θὰ ἔχει πρόλογο τοῦ Henri de Regnier. Ἡ ἀγγελία αὐτὴ μᾶς ἱκανοποίησε πολὺ. Τὰ γαλλικὰ ποιήματα τοῦ κ. Σκούφη εἶναι μιὰ ἐπιμελημένη, μιὰ θαυμάσια ἐργασία. Πρέπει νὰ γίνουν γνωστότερα στὸ ἐλληνικὸ κοινόν· καὶ γι' αὐτὸ τὸν σκοπὸ ἡ Νέα Τέχνη· μὲ τὴν διάδοσίν της, μὲ τὴν ἐκδοτικὴ ἐκλεκτικότητά της εἶναι πολὺ κατάλληλη.

ἈΠΟ ΤΗΝ ΑΘΗΝΑ μᾶς πληροφοροῦνε πὼς ὁ κ. Στ. Πάργας ἔστειλε σὲ λογίους ἐκεῖ κάτω χατσεπσοῦδικες φυλλάδες ποὺ περιεῖχανε δυσφημιστικὰ σημεῖωματα (πλαισιωμένα μὲ κόκκινες γραμμὲς ἀπὸ τὸν κ. Πάργα) ἐναντίον τοῦ ποιητῆ Καβάφη καὶ τοῦ περιοδικοῦ μας. Σημειώνουμε μὲ ἀγανάκτηση τὸ γεγονός.

Ο ΚΑΪΡΙΝΟΣ ΟΜΙΛΟΣ «Οἱ φίλοι τοῦ Ταγκόρ» μᾶς ἔστειλε μιὰν ἀγγελία στὴν ὁποία διαβάζουμε ὅτι προτομιάζει ἕνα τομίδιο ποὺ θὰ περιέχει γνῶμες γιὰ τὸν φημισμένο Ἰνδὸ ποιητὴ.

Πρὸς τὸν σκοπὸ αὐτὸ κάμνει ἔκκληση στοὺς ἐν Αἰγύπτῳ λογίους, κάθε ἐθνικότητος, νὰ ἐκφέρουνε γνῶμες ἢ νὰ δώσουνε πληροφορίες περὶ τοῦ Ραμπιντρανάθ Ταγκόρ: τὰ χειρόγραφα νὰ στέλνονται στὸν κ. Μάρκ Ἐλμερ (μέλος τοῦ Ὁμίλου) 2, ὁδὸς Σερίφ, Κάϊρον.

Ἡ ἀγγελία εἶναι γραμμένη γαλλικά, ἀλλὰ λέγει ὅτι γίνονται δ. κτὲς γνῶμες γραμμένες σὲ οἰανδήποτε ἄλλη γλῶσσα.

ΒΗΚΑΝ τὰ “Σημειώματα” τὸ φιλολογικὸ δελτίο τῶν «Γραμμάτων». Ἡ ὕλη τοῦ πρώτου φυλλαδίου κάθε ἄλλο πρὸς ἱκανοποιητικὴ ἢ καὶ ἐνδιαφέρουσα εἶναι γιὰ τοὺς συνδρομητῆς του. Θέλανε ὁ κ. Στέφανος Πάργας καὶ φίλοι του ὄργανο γιὰ νὰ βρίζουν καὶ δημιουργήσανε τὰ Σημειώματα· στὰ ὁποῖα βρίζουν τὸν Καβάφη, τὸ περιοδικὸ «Νέα Ζωή», τὴν ἐκλεκτὴ ἐκδοσιὴ ἔργων τοῦ Ζαχαριάδη, τὸ περιοδικὸ «Ἐρμῆς», τὸν Κ. Ν. Κωνσταντινίδη, τὸν Πήλιο Ζάγρα, τὴν “Ἀλεξανδρινὴ Τέχνη”. Βρῆκε σ' αὐτὰ ἐλευθερο πεδίο ὁ κ. Μαλᾶ-

νος. Καί ξέρουμε ὅλοι πιά τί θά πεί Μαλᾶνος στά φιλολογικά — ὑστεροβουλία καί ἡμιμάθεια.

Δέν λογαριάζει ὁμως λιγάκι ὁ κ. Πάργας πὼς ἡ ἀνεκτικότης τοῦ κοινοῦ ἔχει ὄρια ;

στο ἴδιο φυλλάδιο δημοσιεύεται κ' ἓνα κακοηθέστατο *ψευδός*. Δηλαδή πὼς τὸ σημεῖωμα τοῦ τελευταίου μας τεύχους σχετικὰ μὲ τὸν κ. Roussel τὸ ἔγραψε ὁ κ. Καβάφης.

Ἐπαναλαμβάνουμε: τὸ ἔντυπο ποῦ ἐκδίδει ὁ κ. Πάργας ψεύδεται κακοηθέστατα. Τὸ σημεῖομά μας αὐτὸ γράφηκε, ἔπως καί ὅλα τὰ σημεῖομάτα μας γράφονται ἀπὸ τὴν Σύνταξη τοῦ περιοδικοῦ μας, μὲ τὴν ὁποία ὁ κ. Καβάφης δέν ἔχει σχέση.

ἐπισημ. στὸ ἴδιο φυλλάδιο ὁ κ. Μαλᾶνος γράφει γιὰ τὸ ποίημα τοῦ Καβάφη “Μέρες τοῦ 1896”.

Ἡ ἐχθρότης τοῦ κ. Μαλάνου γιὰ τὸν Καβάφη εἶναι πασίγνωστη στὴν Ἀλεξάνδρεια. Εἶναι τὸ θέμα συχνὰ γραμμῶν τῶν σατυρικῶν φύλλων. Εἶναι τὸ θέμα συχνὰ τῶν συνομιλιῶν τῶν λογίων. Πιθανὸν ὁμως ἔξω ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδρεια νὰ μὴν εἶναι τόσο γνωστή. Θεωροῦμε καλὸ νὰ πληροφορήσουμε τὸ κοινὸ γενικά.

Ὁ κ. Μαλᾶνος τὸν Ἰούνιο πέρσι ἔγραψε ἓνα ἄρθρο στὴν “Ὀθόνη” μὲ τίτλο “Ὁ Καβάφης ὡς πρὸς τοὺς νέους”. Τὸ ἄρθρο ἐκεῖνον περιεῖχε ψευδολογίες· ἔθιγε τὴ φιλολογικὴ συμπεριφορὰ τοῦ ποιητῆ (τὴν ἀναγνωρισμένα ἄμεμπτη). Τὸ ἄρθρο προκάλεσε ἀπάντησιν τοῦ κ. Συμεωνίδη (τῆς “Ἀλεξανδρινῆς Τέχνης”) στὴν “Ἰσιδα” καί τοῦ κ. Κ. Μακρῆ στὴν “Ὀθόνη”.

Ὁ κ. Μαλᾶνος ἔγραψε καί πάλι κατὰ τοῦ φιλολογικοῦ χαρακτήρος τοῦ Καβάφη. Καί παρεξέτραπη σὲ σημεῖο ποῦ τὸν Ὀκτώβριο πέρσι δημοσίεψε ἓνα ἄτοπο ἄρθρο “Πῶς γίνεται ἀντιπαθητικὸς ὁ Καβάφης”, τὸ ὁποῖο κατέστησε ἀναγκαῖα τὴν ἐπέμβαση τῆς ἔγκριτης ἐφημερίδας “Ταχυδρόμος” γιὰ νὰ διαψευστεῖ ἢ ἀπὸ τὸν κ. Μαλᾶνο ἀπόδοσιν στὸ Καβάφη κριτικὸν σημεῖωματος ποῦ εἶχε γράψει καί ὑπογράψει ἄλλος.

Μιὰ ἐντύπωση ποῦ ἔκαμαν τὰ ἄρθρα τοῦ κ. Μαλάνου εἶναι τὸ πόσο λίγο γνωρίζει τὸν ἄνθρωπο Καβάφη. Τὰ λόγια ποῦ ἔβαζε στὸ στόμα τοῦ Καβάφη ἢ στάσις τοῦ Καβάφη ἀπέναντι ἀτόμων, ἢ στάσις του ἀπέναντι σὲ φιλολογικὰς συνθήκας, ὡς ἀποδίδονταν στὰ ἄρθρα, ἀπέχονε παρασάγγες ἀπὸ τὸν ἀληθινὸν Καβάφη. Αὐτὴ τὴν παρατήρησιν τὴν κάμανε πολλοί.

Ἐξηγεῖται τὸ πρᾶγμα, ὑποθέτομε, ἀπὸ τὸ ὅτι ὁ κ. Μαλᾶνος δέν σχετίστηκε τὸν Καβάφη πολὺ. Νεώτατος τὸν εἶχε γνωρίσει, καί μετὰ μάλωσε καί γιὰ καιρὸ ἔμεινε κακωμένος. Καί πάλι τώρα

γιὰ ἀρκετὸ διάστημα ὁ Καβάφης καί ὁ κ. Μαλᾶνος δὲ μιλοῦνται καί δὲ χαιρετιοῦνται. Στὸ σπῆτι τοῦ ποιητῆ ἀπὸ πολλὰ χρόνια ὁ κ. Μαλᾶνος σπάνια πῆγαινε. Ἐξέρι τὸν ποιητὴ κυρίως ἀπὸ διαδόσεις ποῦ ἀκούει· ἀπὸ τὰ κουσέλια τοῦ ἐντευκτηρίου τῶν “Γραμμῶν” ἀπὸ πληροφορίες τρίτων, οἱ ὁποῖοι κάποτε ἴσως νὰ παίξουν εἰς βάρος τοῦ κ. Μαλάνου.

Τὰ σημεῖωνουμε αὐτὰ γιὰτι μὲ πολλὴν ἀφέλεια, στὸ περσινὸ “Πασχαλινὸ Λεύκωμα” τῶν “Γραμμῶν”, ὁ κ. Μαλᾶνος ποζάει σὰ νὰ γνωρίζει καλὰ τὸν ἄνθρωπο Καβάφη — στὸ σπῆτι τοῦ ὁποίου ὁμως δὲ μπαίνει. Τονίζουμε τὸ γεγονός ὅτι δὲ μπαίνει στὸ σπῆτι τοῦ ποιητῆ τώρα διόλου· καί ἀπὸ χρόνια, σπάνια· τὸ κάμνουμε δὲ γιὰ τοὺς ἀναγνώστες μας τοὺς ἔξω ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδρεια. Ὁ Καβάφης ἐλάχιστα κυκλοφορεῖ σὲ κέντρα, σὲ θέατρα, σὲ συναθροίσεις. Ἐλάχιστους σχετίζεται. Αὐτὰ τᾶγραφαν καί τὰ ξανάγραφαν οἱ ἐφημερίδες τῆς Αἰγύπτου. Μόνο στὸ σπῆτι του, ὅπου πολὺ συχνὰ δέχεται τὸ ἀπόγευμα, μπορεῖτε νὰ τὸν γνωρίσετε· ἀλλὰ καί δὴ πρὲπει νὰ καιροφυλακτῆτε νὰ τὸν βρῆτε στὴν ὥρα ποῦ ἔχει διάθεσιν· ποῦ βγαίνει ἀπ’ τὴν Καβαφικὴ ἐπιφύλαξιν καὶ ἀδιαφορία· ὅταν παύουν τὰ “ἐνδέχεται”, “μπορεῖ”, “ἴσως” τὰ ὅποια προβάλει σὰν θέλει ν’ ἀποφύγει καμιά συζήτησιν. Μὰ καί τότε πρὲπει νὰ εἴσθε καί προσεκτικὸς καί συμπαθής. Γιὰ νὰ νιώσει κανεὶς τὸν Καβάφη, γιὰ νὰ συλλάβει ἀποχρώσεις τοῦ χαρακτήρος του, γιὰ νὰ μάθει τί γινώμες ἔχει περὶ τέχνης καί περὶ βίου, τί στάσις τηρεῖ ἢ θέλει νὰ τηρήσει σὲ ὄρισμένα φιλολογικὰ ζητήματα, πρὲπει νὰ τὸν πλησιάσει μὲ πνεῦμα ἐλεύθερο ἀπὸ προκαταλήψεις καί μικρότητες. Ὅχι ἀλὰ Μαλᾶνο, γιὰ ν’ ἀρπάξει καμιά φράσιν του ποῦ ἐπιδέχεται παρεξήγησιν, καί νὰ τρέξει κατ’ εὐθείαν στὰ “Γράμματα”, καί νὰ δημιουργήσει καινούριον κουσέλι.

Τώρα ἂς ποῦμε μερικὰ καί γιὰ τὸ σύντομον ἄρθρον τοῦ κ. Μαλάνου ποῦ φάνηκε στὸ δελτίο “Σημεῖοματα”. Εἶναι δεῖγμα τῆς ἀνικανότητάς του στὸ νὰ καταλάβει τὸ πνεῦμα τῆς Καβαφικῆς ποιήσεως. Τοῦ λείπει ἡ γνώσις τῆς θεωρητικῆς τοῦ Καβάφη.

Ὁ Καβάφης δέν ἐπαναλαμβάνεται ποτέ.

Ἰδοῦ, ἀπλᾶ, τὸ σχεδιάγραμμα ποῦ βγαίνει ἴσαμε τώρα ἀπὸ τὸ ἔργον του.

Ἐχει τρεῖς περιοχὰς — τὴν φιλοσοφικὴν (ἢ τῆς σκέψεως), τὴν ἱστορικὴν, καί τὴν ἡδονικὴν (ἢ αἰσθησιακὴν).

Ἡ ἱστορικὴ περιοχὴ κάποτε προσεγγίζει τόσο στὴν ἡδονικὴν (ἢ αἰσθησιακὴν) ποῦ εἶναι δύσκολον νὰ κατατάξει κανεὶς ὄρισμένα ποιήματά τους. Δύσκολον ὅχι ἀνατόρθωτον. Βέβαια δέν θὰ ἦταν

δουλειά για ένα άπειρο της κριτικής σαν τον κ. Μαλάνο.

Ἐπανάληψη στὸν Καβάφη δὲν βρίσκεται ποτέ. Τὸ κάθε ποίημα του, χωρὶς ἐξαίρεση, ἔχει κάτι τὸ διαφορετικὸ ἀπὸ τὰ ἄλλα του. Αὐτό, ὡς γνωστόν, εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς πρώτους κανόνες τῆς καθαφικῆς σύνθεσης. Κάθε νέο ποίημα προσθέτει στὴν περιοχὴ του κάτι (πότε πολὺ, πότε λίγο). Κάποτε ποιήματα εἰσέρχονται στὴν περιοχὴ ὡς συμπληρώσεις. Κάποτε τὸ φῶς ἐνὸς καινούριου ποιήματος ἐλαφρὰ διαπερνᾷ τὸ ἡμίφως ἐνὸς παλαιότερου (φῶς στὸ ἓνα ποίημα, ἡμίφως στὸ ἄλλο — ὄχι στὸν βρόντο· ἀλλὰ σύμφωνα μὲ προσεκτικώτατη ποιητικὴ οἰκονομία).

Ἐπανάληψη στὸν Καβάφη δὲν ὑπάρχει· ἐπιστροφὴ ὅμως σὲ μιὰ ἀπ' τὶς τρεῖς του περιοχῆς (σὲ μιὰ ἀπ' τὶς κατηγορίες θεμάτων) ὑπάρχει. Μόνον δὲ ἓνας ἄπειρος τῆς κριτικῆς σαν τὸν κ. Μαλάνο μπορεῖ νὰ παραξενευεῖ γι' αὐτό. Ὁ Καβάφης, γερὸς τεχνίτης ὅπως εἶναι, γνωρίζει τὶς περιοχῆς στὶς ὁποῖες ἔχει τὴν ἰκανότητα νὰ ἐργαστεῖ, καὶ μένει σ' αὐτὲς μέσα· σ' αὐτὲς καὶ μόνο· ὀρθότατα.

Τὰ ὅσα λέει ὁ κ. Μαλάνος γιὰ τὴν φόρμα τοῦ Καβάφη ποὺ μένει ἢ ἴδια, εἶναι παιδιακίσια. Σὰν γερὸς τεχνίτης, ὁ Καβάφης, ἔχει τὴ φράση του, τὴ στιχορραγικὴ του, τὸ λεκτικὸ του. Αὐτὰ ἀποτελοῦν τὴ φόρμα του. Μὲ τὴν φόρμα αὐτὴ ἔχει γράψει τὸ λιγότελο ἐργὸ του. Θὰ ἦταν ἀξιοκατάκριτος ἂν τὸ ἔγραφε μὲ ἄλλη φόρμα, ξένη πρὸς αὐτόν.

Ο ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΒΟΥΤΥΡΑΣ μᾶς ἔστειλε τὴν ἑξῆς ἀγγελία :

“Ἀπεφάσισα νὰ ἐκδώσω καὶ ἓνα ἔργο μου μόνος μου. Ἄπειθύνομαι στοὺς ἀνθρώπους ποὺ παρακολουθοῦν τὴν φιλολογικὴ μου προσπάθεια, ἂν θέλουν νὰ γραφοῦν συνδρομητές. Τὸ βιβλίον θὰ ἀποτελεῖται ἀπὸ δέκα περίπου τυπογραφικὰ φύλλα. Τιμὴ ὀρίστηκε δραχμῆς 25 προπληρωτέες”.

Τὸ ἔργο θάναί εἶναι ἓνα σατυρικὸ μυθιστόρημα καὶ θάχει τίτλο “Μέσα στὴν Κόλαση”. Τὸ συστήνομε θερμὰ σ' ὅλους τοὺς φίλους τοῦ μεγάλου συγγραφέα.

ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΑ στὸ παρόν μας τεῦχος ὑπερβαίνουμε τὸ συνηθισμένο ἀριθμὸ σελίδων γιὰ ν' ἀφιερῶσουμε μερικὲς στίς ἑορτὲς τῶν Δελφῶν, πᾶνω στίς ὁποῖες ἐλάβαμε ἀπ' τὴν Ἀθήνα τὴν τελευταία στιγμή γινῶμες λογίων καὶ καλλιτεχνῶν.

ΕΚΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ — σχεδὸν ταυτόχρονα μὲ τὸ τεῦχος μας — τὸ ἀνυπόμονα προσμενόμενον βιβλίον “Ἐνας Ξένος κι' ἄλλα διηγήματα” τοῦ λαμπροῦ λογοτέχνου καὶ ἐκλεκτοῦ συνεργάτου μας κ. Γ. Πιερίδη (Σκαρβαίου). Θὰ γράψουμε ἐκτενέστερα στὸ ἐρχόμενο τεῦχος μας.